

Wymagania edukacyjne z historii i społeczeństwa w klasie II Liceum ogólnokształcące (3 letnie)

Wątek- Ojczysty Panteon i ojczyste spory

Temat lekcji	Zagadnienia	Wymagania na poszczególne oceny				
		dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
I. Tak jak Grecy i Rzymianie						
1. Greccy bohaterowie	1. W starożytnej Grecji 2. Wojna trojańska 3. Wojny z Persami 4. Niezgoda, która rujnuje	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu: wojna trojańska – identyfikuje postacie: Homera, Leonidasa – zna datę bitew pod Maratonem (490 r. p.n.e.) i Termopilami (480 r. p.n.e.) – wskazuje na mapie Troję, miejsca najśławniejszych bitew wojen grecko-perskich – wymienia cechy charakterystyczne antycznej cywilizacji greckiej	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Hellada, Hellenowie – identyfikuje postacie: Achillesa, Hektora – zna datę bitwy pod Cheroneją (338 r. p.n.e.) – wyjaśnia, dlaczego uznaje się, że Grecy zapoczątkowali badania historyczne – przedstawia antyczne wzory bohaterstwa na przykładzie <i>Iliady</i> Homera	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu: wojna peloponeska – identyfikuje postacie: Temistoklesa, Kserksesa, Pausaniasza, Herodota – zna daty wojny peloponeskiej (431– 404 p.n.e.) – charakteryzuje postawy antycznego żołnierza i obrońcy ojczyzny na przykładzie wojen grecko-perskich – wyjaśnia, dlaczego twórcy	Uczeń: – identyfikuje postać Heinricha Schliemanna – omawia skutki wojny peloponeskiej dla świata greckiego – opisuje recepcję bitew pod Maratonem i Termopilami w literaturze, sztuce i kulturze popularnej	Uczeń: – odnosi przykłady bohaterskich postaw antycznych Greków do postaw współczesnych Polaków

				kultury na przestrzeni dziejów odwoływali się do tych postaw		
2. Polskie Termopile	1. Polski Leonidas 2. Bitwa pod Zadwórzem 3. Bohaterowie spod Wizny i Monte Cassino	Uczeń: – identyfikuje postacie: gen. J. Sowińskiego, kpt. B. Zajączkowskiego, kpt. W. Raginisa, gen. W. Andersa – wyjaśnia, kto i dlaczego zyskał miano polskiego Leonidasa	Uczeń: – zna datę szturmu Woli (6 IX 1831 r.), bitwy pod Zadwórzem (17 VIII 1920 r.), bitwy pod Wizną (7-10 IX 1939 r.), zdobycia Monte Cassino (18 V 1944 r.) – wskazuje na mapie miejsca bitew pod Zadwórzem, Wizną, Monte Cassino – przedstawia obronę Woli oraz bitwy pod Wizną i Monte Cassino jako symboliczne oraz historyczne nawiązania do greckich Termopil	Uczeń: – opisuje przebieg i znaczenie bitwy pod Zadwórzem oraz wyjaśnia jej symbolikę	Uczeń: – przedstawia motyw Termopil i jego znaczenie w polskiej literaturze – ocenia postawy polskich bohaterów poświęcających się dla ojczyzny	Uczeń: – omawia i ocenia znaczenie popularyzowania wiedzy o wydarzeniach historycznych za pomocą współczesnych środków przekazu
3. Republika	1. Republika	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:

rzymska – państwo obywateli	rzymska 2. Rzymski obywatel – patriota 3. Kryzys republiki 4. Upadek republiki	– wyjaśnia znaczenie terminów: republika, obywatel – wyjaśnia, w jaki sposób Rzymianie rozumieli pojęcie cnót obywatelskich	– zna daty wojny z Ekwami (458 r. p.n.e.), przejścia władzy przez Gajusza Juliusza Cezara (49 r. p.n.e.), upadku republiki rzymskiej (31 r. p.n.e.) – identyfikuje postacie: Lucjusza Kwinkcjusza Cyncynata, Gajusza Juliusza Cezara, Oktawiana – wskazuje na mapie zasięg republiki rzymskiej – przedstawia cechy charakterystyczne republiki rzymskiej – omawia cechy rzymskiego obywatela – patrioty na przykładzie Cyncynata	– identyfikuje postacie: Tyberiusza i Gajusza Grakchów, Marka Tuliusza Cyncerona – przedstawia przyczyny i skutki kryzysu republiki rzymskiej – omawia przejawy kryzysu republiki rzymskiej i próby jego przezwyciężenia	– wyjaśnia, dlaczego Cyncynat stał się wzorem dla amerykańskich obywateli – wyjaśnia zależności między kryzysem republiki rzymskiej a upadkiem cnót obywatelskich	– analizuje możliwość zastosowania obywatelskich wzorców obowiązujących w starożytnej republice rzymskiej w dzisiejszych czasach
4. Polski patriotyzm na	1. Patriotyzm w przeszłości	Uczeń: – wyjaśnia	Uczeń: – wskazuje	Uczeń: – wyjaśnia	Uczeń: – omawia mity	Uczeń: – ocenia, czy w

przestrzeni wieków	2. Święta narodowe 3. Patriotyzm dziś	znaczenie terminu patriotyzm – wymienia polskie święta o charakterze narodowym – wymienia podstawowe obowiązki obywatela polskiego	wydarzenia, które miały wpływ na rozwój polskiego patriotyzmu – charakteryzuje postawy patriotyczne w Polsce na przestrzeni dziejów – wyjaśnia, czym charakteryzuje się współczesny patriotyzm i podaje jego przykłady	znaczenie terminu <i>Corona Regni Poloniae</i> – wyjaśnia okoliczności ustanowienia polskich świąt o charakterze narodowym – przedstawia zmiany w rozumieniu pojęcia patriotyzm w Polsce na przestrzeni dziejów	związane z polskim patriotyzmem	czasach współczesnych potrzebny jest patriotyzm
II. Za panowania Piastów i Jagiellonów						
1. Jak rządili pierwsi Piastowie	1. Dynastia Piastów 2. Pierwszy król Polski 3. Spory o tron i kryzys państwa Piastów 4. Od odbudowy do podziału państwa Piastów	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu Piastowie – lokalizuje w czasie panowanie dynastii piastowskiej – zna datę chrztu Polski (966 r.), koronacji Bolesława Chrobrego	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: monarchia patrymonialna, statut sukcesyjny – zna daty koronacji Mieszka II (1025 r.), Bolesława Śmiałego (1076 r.), Przemysła II	Uczeń: – identyfikuje postacie: Brzetysława, Władysława Hermana, Zbigniewa – omawia przejawy kryzysu i odbudowy państwa polskiego w XI w.	Uczeń: – omawia wpływ sytuacji wewnętrznej w państwie piastowskim w XI w. na pozycję władcy – przedstawia słabe i mocne strony państwa polskiego za panowania	Uczeń: – porównuje oraz ocenia koncepcje polityczne Bolesława Chrobrego, Bolesława Śmiałego i Bolesława Krzywoustego

		(1025 r.), Kazimierza Wielkiego (1333 r.) – identyfikuje postacie: Mieszka I, Bolesława Chrobrego – wskazuje na mapie zasięg monarchii piastowskiej – wyjaśnia, jakie przesłanki umożliwiły Bolesławowi Chrobremu sięgnięcie po koronę królewską	(1295 r.), Władysława Łokietka (1320 r.) – identyfikuje postacie: Mieszka II, Kazimierza Odnowiciela, Bolesława Śmiałego, Bolesława Krzywoustego – przedstawia cechy charakterystyczne panowania Kazimierza Odnowiciel, Bolesława Śmiałego i Bolesława Krzywoustego		pierwszych Piastów	
2. Ostatni Piastowie na tronie polskim	1. Drogi do zjednoczenia 2. Metropolia na straży jedności 3. Panowanie Kazimierza Wielkiego 4. Zmiana dynastii w Polsce	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: rozbitcie dzielnicowe, Jagiellonowie – zna daty: sprowadzenia Krzyżaków do	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: monarchia stanowa – zna daty: pokoju w Kaliszu (1343 r.), koronacji Ludwika	Uczeń: – zna daty: koronacji Przemysła II (1295 r.), koronacji Wacława II (1300 r.), przyłączenia Rusi Halickiej (1340-1356)	Uczeń: – identyfikuje postać bp Jana Muskaty – opisuje i ocenia rolę Kościoła w jednoczeniu państwa polskiego – charakteryzuje i	Uczeń: – porównuje sposób prowadzenia polityki przez Bolesława Chrobrego i Kazimierza Wielkiego

		<p>Polski (1226 r.), koronacji Władysława Łokietka (1320 r.), koronacji Kazimierza Wielkiego (1333 r.), założenia Akademii Krakowskiej (1364 r.), przywileju koszyckiego (1374 r.) – identyfikuje postacie: Władysława Łokietka, Kazimierza Wielkiego, Ludwika Andegaweńskiego, Jadwigi Andegaweńskiej, Jagiełły – wskazuje na mapie zasięg terytorialny państwa polskiego za panowania</p>	<p>Andegaweńskiego (1370 r.) – przedstawia cechy charakterystyczne rozbicia dzielnicowego w Polsce piastowskiej – omawia sytuację wewnętrzną państwa polskiego za panowania ostatnich Piastów</p>	<p>– identyfikuje postacie: Przemysła II, Wacława II, Wacława III, abp Jakuba Świnki – prezentuje okoliczności przejęcia władzy w Polsce przez Andegawenów i Jagiellonów</p>	<p>ocenia panowanie Kazimierza Wielkiego</p>	<p>– ocenia wpływ, jaki na działania władców miały funkcjonujące wówczas ustroje (monarchia patrymonialna oraz stanowa)</p>
--	--	---	---	--	--	---

		<p>Kazimierza Wielkiego – omawia przyczyny i etapy jednoczenia ziem polskich – wymienia osiągnięcia Kazimierza Wielkiego w rządzeniu państwem</p>				
<p>3. Polska częścią Europy łacińskiej</p>	<p>1. Chrzest Mieszka I 2. Zjazd w Gnieźnie 3. Katolicycy patroni Polsce 4. Kultura i sztuka chrześcijańska 5. Wartości i obyczajowość chrześcijańska 6. Architektura i sztuka polska w średniowieczu 7. Kronikarze dziejów Polski 8. Laicyzacja i chrześcijaństwo w</p>	<p>Uczeń: – zna daty: chrztu Polski (966 r.), zjazdu w Gnieźnie (1000 r.) – identyfikuje postacie: Mieszka I, Bolesława Chrobrego, Ottona III, św. Wojciecha – prezentuje cechy charakterystyczne sztuki i kultury chrześcijańskiej w Polsce – charakteryzuje sztukę i architekturę</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu laicyzacja – identyfikuje postacie: Dobrawy, bp Stanisława ze Szczepanowa – omawia skutki przyjęcia chrześcijaństwa przez Mieszka I – opisuje postanowienia zjazdu w Gnieźnie i wymienia jego konsekwencje – tłumaczy, jaką</p>	<p>Uczeń: – identyfikuje postacie: Galla Anonima, Wincentego Kadłubka, Jana Długosza Janka z Czarnkowa – przedstawia na wybranych przykładach rolę, jaką w średniowiecznym państwie i społeczeństwie odgrywali święci patroni – określa, na które</p>	<p>Uczeń: – ocenia skutki przyjęcia chrześcijaństwa przez Mieszka I – charakteryzuje przyczyny i skutki laicyzacji życia publiczno-politycznego – wyjaśnia, co przyczyniło się do mniejszej niż w Europie Zachodniej laicyzacji życia w Polsce</p>	<p>Uczeń: – omawia i ocenia wpływ wartości chrześcijańskich na przemiany w obyczajowości społeczeństwa polskiego</p>

	czasach współczesnych	polskiego średniowiecza	rolę kroniki odgrywały dawniej i współcześnie	obszary kultury chrześcijaństwo wywarło największy wpływ – wymienia kronikarzy polskich i przedstawia ich osiągnięcia		
4. Początki unii polsko-litewskiej	<p>1. Dlaczego zawarto unię polsko-litewską?</p> <p>2. Konflikt z zakonem krzyżackim</p> <p>3. Spór polsko-krzyżacki na arenie międzynarodowej</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu unia – zna daty: zawarcia unii w Krewie (1385 r.), bitwy pod Grunwaldem (15 VII 1410 r.), I pokoju toruńskiego (1411 r.), II pokoju toruńskiego (1466 r.) – identyfikuje postacie: Władysława Jagiełły, Kazimierza Jagiellończyka – omawia przyczyny i skutki 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna daty: wielkiej wojny z zakonem krzyżackim (1409-1411), wojny trzynastoletniej (1454-1466) – identyfikuje postać Ulricha von Jungingena – wskazuje na mapie Królestwo Polskie, Wielkie Księstwo Litewskie, państwo zakonu krzyżackiego – omawia postanowienia unii polsko-litewskiej w Krewie – opisuje 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna daty: soboru w Konstancji (1414-1418), aktu inkorporacji Prus do Polski (1454 r.) – identyfikuje postacie: Witolda, Pawła Włodkowica, abp Mikołaja Trąby – analizuje znaczenie bitwy pod Grunwaldem dla polskiej tradycji historycznej i świadomości narodowej na przykładzie obrazu Jana Matejki – charakteryzuje dyplomatyczne 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia oraz ocenia panowanie Władysława Jagiełły – wyjaśnia, na czym polegała postępowość poglądów Pawła Włodkowica 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia efektywność polityki państwa polskiego w stosunku do Krzyżaków

		unii polsko-litewskiej w Krewie	przyczyny i skutki wielkiej wojny z zakonem krzyżackim oraz wojny trzynastoletniej	zabiegi Pawła Włodkowica na soborze w Konstancji		
III. Dziedzictwo Rzeczypospolitej Obojga Narodów						
1. Państwo szlachty polskiej	1. Dlaczego szlachta uzyskała przywileje? 2. Parlament szlachecki 3. „Szlachcic na zagrodzie równy wojewodzie”	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: demokracja szlachecka, szlachta – omawia okoliczności nadawania szlachcie przywilejów oraz wymienia ich skutki – przedstawia cechy charakterystyczne stanu szlacheckiego	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: sejm walny, sejmiki – zna daty uchwalenia konstytucji <i>Nihil novi</i> (1505 r.), zwołania po raz pierwszy sejmu walnego (1493 r.), pierwszego <i>liberum veto</i> (1652 r.) – identyfikuje postać Jana Zamojskiego	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu ruch egzekucyjny – identyfikuje postać Mikołaja Sienickiego – opisuje sposób funkcjonowania demokracji szlacheckiej i jej instytucji – charakteryzuje ruch egzekucyjny i jego wpływ na postawy przedstawicieli szlachty	Uczeń: – omawia i ocenia działalność przywódców ruchu szlacheckiego na przykładzie Jana Zamojskiego oraz Mikołaja Sienickiego – porównuje demokrację szlachecką z demokracją w dzisiejszej Polsce	Uczeń: – ocenia demokrację szlachecką w Polsce, wykorzystując opinie potomnych i wiedzę własną
2. Rzeczpospolita Obojga Narodów	1. Złoty wiek 2. Zawarcie unii lubelskiej 3. Rzeczpospolita	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: unia	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów:	Uczeń: – ocenia przyczyny, postanowienia	Uczeń: – ocenia postawy Zygmunta Starego i Zygmunta Augusta

	<p>krajem wielu kultur i religii</p> <p>4. Pierwsi królowie elekcyjni</p>	<p>Rzeczpospolita Obojga Narodów, renesans</p> <p>– zna daty: hołdu pruskiego (1525 r.), unii lubelskiej (1569 r.)</p> <p>– identyfikuje postacie: Zygmunta Starego, Zygmunta Augusta</p> <p>– wskazuje na mapie granice Rzeczpospolitej Obojga Narodów</p> <p>– przedstawia przyczyny, postanowienia oraz skutki unii lubelskiej</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego wiek XVI nazwano złotym wiekiem</p>	<p>personalna, unia realna, konfederacja warszawska, wolna elekcja</p> <p>– zna daty: aktu konfederacji warszawskiej (1573 r.), pierwszej wolnej elekcji (1573 r.)</p> <p>– identyfikuje postacie: Albrechta Hohenzollerna, Henryka Walezego, Stefana Batorego</p> <p>– wskazuje na mapie ziemie Korony i Litwy</p> <p>– wymienia cechy charakterystyczne architektury i sztuki polskiego renesansu</p>	<p>Artykuły henrykowskie, pacta conventa</p> <p>– wskazuje na mapie ziemie we wspólnym władaniu Polski i Litwy po 1569 r., lenna Rzeczpospolitej Obojga Narodów</p> <p>– charakteryzuje panowanie ostatnich Jagiellonów</p> <p>– opisuje panowanie pierwszych królów elekcyjnych w Polsce</p>	<p>oraz skutki unii lubelskiej</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegała wielokulturowość Rzeczypospolitej Obojga Narodów i jakie były jej skutki</p> <p>– omawia miejsce hołdu pruskiego i unii lubelskiej w polskiej tradycji historycznej oraz świadomości narodowej na przykładzie obrazów Jana Matejki</p> <p>– omawia i ocenia przejawy tolerancji wyznaniowej w Polsce szlacheckiej</p>	<p>wobec wyzwań epoki na przykładzie hołdu pruskiego oraz unii lubelskiej</p> <p>– ocenia wpływ szlachty na politykę państwa</p>
3. Wiek wojen	<p>1. Zygmunt III Waza na tronie polskim</p> <p>2. O tron</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– zna daty: bitwy pod Kircholmem (1605 r.), potopu</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminu husaria</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminu rokosz</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wymienia przyczyny i przejawy</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– ocenia wpływ XVII-wiecznych konfliktów na</p>

	<p>szwedzki</p> <p>3. Zmierzch potęgi Polski</p> <p>4. Lew Lechistanu</p> <p>5. Rzeczpospolita – państwo ponad stan?</p>	<p>szwedzkiego (1655-1660), bitwy Wiedniem (1683 r.)</p> <p>– identyfikuje postacie: Zygmunta III Wazy, Jana Kazimierza, Jana III Sobieskiego</p> <p>– opisuje przyczyny, przebieg i skutki potopu szwedzkiego</p>	<p>– zna daty: bitwy pod Kłuszynem (1610 r.), powstania Chmielnickiego (1648 r.), obrony Jasnej Góry (1655 r.), bitew pod Cecorą (1620 r.), Chocimiem (1621 i 1673 r.)</p> <p>– identyfikuje postacie: Jana Karola Chodkiewicza, Stanisława Żółkiewskiego, Władysława IV Wazy, Bohdana Chmielnickiego, Stefana Czarnieckiego</p> <p>– wskazuje na mapie miejsca najważniejszych zwycięstw Polaków w wojnach XVII w.</p> <p>– prezentuje cechy charakterystyczne</p>	<p>– zna daty: bitwy pod Beresteczkiem (1651 r.), wygnania arian (1658 r.)</p> <p>– identyfikuje postacie: Hieronima Radziejowskiego, Janusza Radziwiłła, Mehmeda IV</p> <p>– wskazuje na mapie zmiany granic Rzeczypospolitej w XVII w.</p> <p>– omawia przyczyny, przejawy i skutki konfliktu Zygmunta Wazy z obozem szlacheckim</p> <p>– określa uwarunkowania powstania Chmielnickiego i jego skutki</p> <p>– charakteryzuje konflikt polsko-turecki w II poł.</p>	<p>odchodzenia od tolerancji wyznaniowej w Polsce</p> <p>– przedstawia i ocenia postawy wielkich wodzów XVII w. wobec wyzwań epoki na przykładzie Stanisława Żółkiewskiego, Stefana Czarnieckiego i Jana III Sobieskiego</p>	<p>społeczeństwo Rzeczypospolitej</p>
--	--	--	---	--	--	---------------------------------------

			konfliktów Rzeczypospolitej z sąsiadami w XVII w.	XVII w.		
4. Konstytucja 3 maja – ratunek czy przyczyna upadku?	1. Czasy saskie 2. Poniatowski i jego przeciwnicy 3. Dokonania Sejmu Wielkiego 4. Drugi rozbiór Polski	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Komisja Edukacji Narodowej, sarmatyzm – zna daty: rozbioru Polski (1772 r.), powstania Komisji Edukacji Narodowej (1773 r.), uchwalenia Konstytucji 3 maja (1791 r.), II rozbioru Polski (1793 r.) – identyfikuje postacie: Stanisława Augusta Poniatowskiego, Tadeusza Kościuszki	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: konfederacja barska, Sejm Wielki, konfederacja targowicka – zna daty: elekcji Stanisława Augusta Poniatowskiego (1764 r.), konfederacji barskiej (1768–1772), obrad Sejmu Wielkiego (1788-1792), zawiązania konfederacji targowickiej (1792 r.) – identyfikuje postacie: Tadeusza Rejtana, Józefa	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: prawa kardynalne, czarna procesja – zna daty: unii personalnej polsko-saskiej (1697–1763), założenia Collegium Nobilium (1740 r.), powołania Komisji do Ksiąg Elementarnych (1775 r.), czarnej procesji (1789 r.), wojny w obronie Konstytucji (1792-1793), bitew pod Zieleńcami i Dubienką (1792 r.) – identyfikuje postacie: Augusta II, Augusta	Uczeń: – charakteryzuje panowanie Stanisława Augusta Poniatowskiego – przedstawia postawy obywateli wobec wyzwań epoki na przykładzie Tadeusza Rejtana – określa miejsce Konstytucji 3 maja w polskiej tradycji historycznej i świadomości narodowej na przykładzie obrazu Jana Matejki – ocenia reformę edukacji w czasach stanisławowskich	Uczeń: – prezentuje i ocenia postawy szlachty polskiej wobec przemian ustrojowych w kraju – ocenia ruch konfederacki w Polsce stanisławowskiej

		– wymienia cechy sarmatyzmu i oświecenia w Polsce	<p>Poniatowskiego</p> <p>– wskazuje na mapie ziemie zagarnięte przez państwa zaborcze w I i II rozbiórce Polski</p> <p>– omawia reformy polityczne i społeczne Sejmu Wielkiego</p> <p>– omawia reformę edukacji w czasach stanisławowskich</p>	<p>III, Stanisława Konarskiego, Stanisława Szczęsnego Potockiego, Franciszka Ksawerego Branickiego, Seweryna Rzewuskiego</p> <p>– podaje przejawy kryzysu państwowości polskiej w czasach saskich</p> <p>– omawia przyczyny, przebieg i skutki konfederacji barskiej</p> <p>– przedstawia przyczyny i skutki zawiania konfederacji targowickiej</p>		
5. Dlaczego Rzeczpospolita upadła?	<p>1. Sytuacja po drugim rozbiórce</p> <p>2. Powstanie kościuszkowskie i trzeci rozbiór</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– zna daty: ogłoszenia aktu powstania kościuszkowskiego</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: insurekcja,</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: uniwersał</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– ocenia stanowiska w sporze o ocenę przyczyn upadku</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– ocenia panowanie Stanisława Augusta</p>

	<p>Polski</p> <p>3. Przyczyny upadku Rzeczypospolitej</p> <p>4. Historyczne spory o upadek Rzeczypospolitej</p>	<p>(24 III 1794 r.), III rozbiór Polski (1795 r.)</p> <p>– identyfikuje postać Tadeusza Kościuszki</p> <p>– podaje przyczyny upadku państwowości polskiej w XVIII w.</p>	<p>kosynierzy</p> <p>– zna daty: bitew pod Raclawicami (4 IV 1794 r.)</p> <p>Maciejowicami (X 1794 r.)</p> <p>– identyfikuje postacie: Jana Kilińskiego, Wojciecha Głowackiego</p> <p>– wskazuje na mapie ziemie zabrane przez państwa zaborcze w III rozbiórce Polski</p> <p>– opisuje przebieg insurekcji kościuszkowskiej i jej skutki</p>	<p>połaniecki, szkoła krakowska, szkoła warszawska, demagogia, populizm</p> <p>– zna daty: ogłoszenia uniwersału połanieckiego (7 V 1794 r.), kapitulacji Warszawy (XI 1794 r.)</p> <p>– identyfikuje postacie: Jakuba Jasińskiego, Berka Joselewicza</p> <p>– omawia sytuację w Rzeczypospolitej po drugim rozbiórce</p> <p>– omawia znaczenie uniwersału połanieckiego</p> <p>– charakteryzuje stanowiska w sporze o ocenę przyczyn upadku Rzeczypospolitej</p>	<p>Rzeczypospolitej</p> <p>– przedstawia i ocenia postawy obywateli wobec wyzwań epoki na przykładzie Stanisława Augusta Poniatońskiego oraz przywódców i uczestników powstania kościuszkowskiego</p>	<p>Poniatońskiego</p>
--	---	--	---	---	---	-----------------------

IV. Pod zaborami

<p>1. Zawiedzione nadzieje</p>	<p>1. Czy Polacy mogą istnieć bez państwa? 2. U boku Francji? 3. U boku Rosji?</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu Legiony Polskie – zna datę: powstania Legionów Polskich we Włoszech (1797 r.) – identyfikuje postacie: Adama Mickiewicza, Juliusza Słowackiego, Fryderyka Chopina, gen. Jana Henryka Dąbrowskiego, Józefa Wybickiego – przedstawia okoliczności powstania, organizację i losy Legionów Polskich we Włoszech</p>	<p>Uczeń: – zna daty: utworzenia Księstwa Warszawskiego (1807 r.), utworzenia Królestwa Polskiego (1815 r.) – identyfikuje postacie: Józefa Poniatowskiego, Aleksandra I – wskazuje na mapie zasięg terytorialny Księstwa Warszawskiego i Królestwa Polskiego – wyjaśnia, w jakich okolicznościach powstało Księstwo Warszawskie i jak zostało zorganizowane – wymienia postanowienia</p>	<p>Uczeń: – zna datę założenia Uniwersytetu Warszawskiego (1816 r.) – identyfikuje postacie: Juliana Ursyna Niemcewicza, Stanisława Staszica, wielkiego księcia Konstantego, Franciszka Druckiego-Lubeckiego – opisuje losy i postawy Polaków po trzecim rozbiórze Rzeczypospolitej – omawia organizację polityczną i przemiany gospodarczo-społeczne w Królestwie Polskim</p>	<p>Uczeń: – identyfikuje postacie: Jana Śniadeckiego, Stanisława Kostki Potockiego – omawia i ocenia udział Polaków w kampaniach napoleońskich – przedstawia i ocenia postawy obywateli wobec wyzwań epoki na przykładzie Jana Henryka Dąbrowskiego, Józefa Poniatowskiego, Ksawerego Druckiego-Lubeckiego i Stanisława Kostki Potockiego</p>	<p>Uczeń: – przedstawia i ocenia koncepcje dotyczące odzyskania niepodległości przez Polskę na przełomie XVIII i XIX w.</p>
--------------------------------	--	--	---	--	---	---

			kongresu wiedeńskiego w sprawie polskiej			
2. Spiski i powstania	1. Spiski niepodległościowe 2. Powstanie listopadowe 3. Wielka Emigracja	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: noc listopadowa, Wielka Emigracja – zna daty: wybuchu powstania listopadowego (29/30 XI 1830 r.) – wskazuje na mapie ziemie objęte powstaniem listopadowym – omawia przyczyny i przebieg powstania listopadowego	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Święte Przymierze, Wiosna Ludów – zna daty: powstania Świętego Przymierza (1815 r.), bitew pod Olszynką Grochowską (II 1831 r.) i Ostrołęką (V 1831 r.), wybuchu powstania krakowskiego (21 II 1846 r.), Wiosny Ludów (1848–1849) – identyfikuje postacie: Piotra Wysockiego, gen. Józefa Chłopickiego	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Hotel Lambert, Towarzystwo Demokratyczne Polskie, rabacja galicyjska – zna daty: zawięzania Sprzysiężenia Podchorążych (1828 r.), rabacji galicyjskiej (1846 r.) – identyfikuje postacie: gen. Ignacego Prądzyńskiego, Adama Jerzego Czartoryskiego, Edwarda Dembowskiego, Jakuba Szeli – wskazuje na mapie ziemie	Uczeń: – zna datę powstania Wolnomularstwa Narodowego (1819 r.) – identyfikuje postać Waleriana Łukasińskiego – omawia i ocenia postawy przywódców politycznych oraz dowódców wojskowych podczas powstania listopadowego – opisuje stosunek społeczeństwa polskiego do zrywów niepodległościowych	Uczeń: – ocenia przyczyny klęsk polskich wystąpień w I połowie XIX w.

			<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie ziemie objęte powstaniem krakowskim i Wiosną Ludów – wyjaśnia, które grupy społeczne i dlaczego były zainteresowane zrywami niepodległościowymi – podaje przyczyny zawiązywania spisków niepodległościowych na ziemiach polskich – charakteryzuje Wiosnę Ludów na ziemiach polskich i jej skutki 	<ul style="list-style-type: none"> objęte rabacją galicyjską – omawia założenia ideowe polskich organizacji emigracyjnych – charakteryzuje Wielką Emigrację oraz jej wpływ na wydarzenia w Galicji i Wielkopolsce w latach 1846 i 1848 – wymienia skutki rabacji galicyjskiej 		
3. Bić się czy nie bić?	<ul style="list-style-type: none"> 1. Walka czy lojalność? 2. Powstanie styczniowe 3. Praca organiczna 4. Autonomia 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu praca organiczna – zna daty powstania styczniowego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: Biali, Czerwoni, branka, autonomia galicyjska, lojalizm 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu odwilż posewastopolska – identyfikuje postacie: 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Edwarda Abramowskiego, Kazimierza Badeniego – ocenia politykę 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia wpływ polskiej rzeczywistości politycznej XVIII i XIX w. na kształtowanie się

	galicyjska	(1863–1864) – identyfikuje postać Romualda Traugutta – opisuje przebieg powstania styczniowego	– zna datę wydania manifestu Rządu Narodowego (22 I 1863 r.) – identyfikuje postacie: Aleksandra Wielopolskiego, Hipolita Cegielskiego – wskazuje na mapie ziemie objęte powstaniem styczniowym – porównuje poglądy społeczno-polityczne Białych i Czerwonych – prezentuje założenia ideologiczne oraz wskazuje cele i przykłady działalności zwolenników pracy organicznej	Aleksandra II, Dezyderego Chłapowskiego, Franciszka Stefczyka – przedstawia przejawy odwilży posewastopolskiej w Królestwie Polskim – omawia sytuację społeczno-narodową w Królestwie Polskim przed wybuchem powstania styczniowego – omawia politykę Aleksandra Wielopolskiego – charakteryzuje autonomię galicyjską – porównuje sytuację Polaków pod zaborami po powstaniu styczniowym	Aleksandra Wielopolskiego – porównuje polskie powstania narodowe pod kątem przyczyn i okoliczności wybuchu oraz sposobu prowadzenia działań militarnych	nurtu realizmu politycznego oraz go ocenia – przedstawia oceny polskich zrywów niepodległościowych w historiografii i publicystyce – formułuje i uzasadnia własną opinię na temat polskich powstań narodowych
4. Jak kształtował się	1. Ku współczesnemu	Uczeń: – wyjaśnia	Uczeń: – wyjaśnia	Uczeń: – wyjaśnia	Uczeń: – omawia rozwój	Uczeń: – przedstawia i

<p>współczesny naród polski?</p>	<p>narodowi 2. W obronie polskości 3. Kultura narodowa i religia 4. Ruch narodowy</p>	<p>znaczenie terminów: naród, germanizacja, rusyfikacja – identyfikuje postacie: Henryka Sienkiewicza, Jana Matejki – opisuje sposoby walki w obronie polskości</p>	<p>znaczenie terminów: świadomość narodowa, nacjonalizm – identyfikuje postać Romana Dmowskiego – omawia pojęcie narodu polskiego na przestrzeni wieków</p>	<p>znaczenie terminów: kulturkampf, solidaryzm społeczny – identyfikuje postać abp Mieczysława Ledóchowskiego – wymienia czynniki, które miały wpływ na kształtowanie się narodu polskiego w XIX w. – przedstawia główne koncepcje ideologii nacjonalistycznej i jej rozwój na ziemiach polskich</p>	<p>kultury polskiej w drugiej połowie XIX i na początku XX w. – charakteryzuje współczesny naród polski</p>	<p>ocenia proces upowszechniania świadomości narodowej Polaków</p>
<p>5. Przemiany społeczne w XIX wieku</p>	<p>1. Nowe grupy społeczne 2. Sprawa chłopska 3. Sprawa robotnicza 4. O prawa kobiet</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: inteligencja, uwłaszczenie, emancypacja – identyfikuje postacie: Józefa</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: ziemiaństwo, burżuazja, drobnomieszczaństwo, proletariat – zna daty:</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu Uniwersytet Latający – zna datę założenia Uniwersytetu Latającego</p>	<p>Uczeń: – omawia stanowisko ugrupowań politycznych wobec sprawy odzyskania niepodległości przez Polskę</p>	<p>Uczeń: – ocenia stanowisko ugrupowań politycznych wobec sprawy odzyskania niepodległości przez Polskę</p>

		<p>Piłsudskiego, Marii Skłodowskiej-Curie – wyjaśnia, jakie przemiany cywilizacyjne zaszły na ziemiach polskich pod zaborami w drugiej połowie XIX i na początku XX w.</p>	<p>powstania Stronnictwa Ludowego (1895 r.), powstania Polskiej Partii Socjalistycznej (1892 r.) – identyfikuje postaci: Wincentego Witosa, Stanisława Wojciechowskiego – wyjaśnia, jaką rolę odgrywała inteligencja polska w II połowie XIX w. – opisuje proces walki o prawa kobiet</p>	<p>(1882 r.) – identyfikuje postać Jędrzeja Moraczewskiego – omawia zmiany, jakie zaszły w społeczeństwie polskim w drugiej połowie XIX i na początku XX w. – charakteryzuje założenia ideologiczne i działalność partii politycznych na ziemiach polskich</p>		
V. Polska i Polacy w XX wieku						
<p>1. I wojna światowa – po której stronie podjąć walkę?</p>	<p>1. Powrót sprawy polskiej 2. Po stronie ententy czy państw centralnych? 3. Odzyskanie niepodległości 4. Polacy na</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu Legiony Polskie – zna datę przekazania władzy Józefowi Piłsudskiemu przez Radę Regencyjną</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: akt 5 listopada, mały traktat wersalski – zna daty: wkroczenia Kompanii</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Naczelny Komitet Narodowy, Legion Puławski, Komitet Narodowy Polski, Błękitna Armia</p>	<p>Uczeń: – określa wpływ działań polskiej dyplomacji i formacji zbrojnych na odzyskanie niepodległości – przedstawia pierwsze tygodnie</p>	<p>Uczeń: – ocenia wpływ działań polskiej dyplomacji i formacji zbrojnych na odzyskanie niepodległości</p>

	konferencji paryskiej	(11 XI 1918 r.) – identyfikuje postacie: Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego – przedstawia działania zbrojne Polaków w czasie I wojny światowej	Kadrowej do Królestwa Polskiego (VIII 1914 r.), utworzenia Legionów Polskich i Legionu Puławskiego (1914 r.), ogłoszenia aktu 5 listopada (1916 r.), kryzysu przysięgowego (1917 r.), orędzia prezydenta USA Thomasa Woodrowa Wilsona (I 1918 r.), podpisania małego traktatu wersalskiego (1919 r.) – identyfikuje postać Ignacego Paderewskiego – omawia działalność Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego i Ignacego	– zna daty: powstania Naczelnego Komitetu Narodowego (1914 r.), powołania Rady Regencyjnej Królestwa Polskiego (1917 r.), założenia Komitetu Narodowego Polski (1917 r.), utworzenia Błękitnej Armii (1917 r.) – identyfikuje postacie: Józefa Hallera, Jędrzeja Moraczewskiego – wskazuje na mapie zmiany terytorialne na ziemiach polskich w czasie I wojny światowej i po jej zakończeniu – charakteryzuje poglądy polskich	działalności państwa polskiego po odzyskaniu niepodległości	
--	-----------------------	--	--	---	---	--

			<p>Paderewskiego na rzecz odbudowy niepodległej Polski – prezentuje decyzje konferencji pokojowej dotyczące odrodzonego państwa polskiego</p>	<p>środowisk politycznych na kwestię niepodległości Polski – opisuje międzynarodowe uwarunkowania sprawy polskiej podczas I wojny światowej i po jej zakończeniu</p>		
<p>2. Kształtowanie się granic</p>	<p>1. Powstanie wielkopolskie 2. Plebiscyty i powstania śląskie 3. Walki o wschodnią granicę 4. Przyłączenie Wileńszczyzny</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu plebiscyt – zna daty: powstania wielkopolskiego (XII 1918–II 1919), wojny polsko-bolszewickiej (1919–1921), bitwy warszawskiej (13–25 VIII 1920 r.) – wskazuje na mapie granice II Rzeczypospolitej – omawia wizje odrodzonej Polski</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: koncepcja inkorporacji, koncepcja federacji – zna daty: pierwszego powstania śląskiego (VIII 1919 r.), drugiego powstania śląskiego (VIII 1920 r.), plebiscytu na</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: orłęża lwowskie, bunt Żeligowskiego – zna daty: plebiscytu na Warmii, Mazurach i Powiślu (11 VII 1920 r.), buntu Żeligowskiego (1920 r.), przyłączenia Litwy Środkowej do Polski (1922 r.) – identyfikuje</p>	<p>Uczeń: – charakteryzuje spór dotyczący koncepcji państwa polskiego – na wybranych przykładach przedstawia i ocenia wpływ jednostki na losy narodu oraz państwa – ocenia znaczenie Bitwy Warszawskiej – porównuje, w jaki sposób kształtowała się</p>	<p>Uczeń: – ocenia zaangażowanie obywateli w walki o granice odrodzonej Polski</p>

		w koncepcjach Józefa Piłsudskiego i Romana Dmowskiego	<p>Śląsku (20 III 1921 r.), trzeciego powstania śląskiego (V–VII 1921 r.), pokoju w Rydze (III 1921 r.)</p> <p>– identyfikuje postać Wojciecha Korfantego</p> <p>– omawia przebieg i skutki powstania wielkopolskiego</p> <p>– opisuje przebieg walk Polaków o Śląsk</p> <p>– wskazuje na mapie etapy wojny polsko-bolszewickiej</p>	<p>postać gen. Józefa Dowbora-Muśnickiego</p> <p>– wskazuje na mapie zmiany zasięgu kolejnych powstań śląskich, obszar Śląska włączony do Polski w 1921 r.</p> <p>– omawia okoliczności przeprowadzania plebiscytów na Warmii, Mazurach, Powiślu i Górnym Śląsku</p> <p>– przedstawia przebieg walk o granicę wschodnią II Rzeczypospolitej</p> <p>– wyjaśnia okoliczności zajęcia przez Polskę Wileńszczyzny</p>	wschodnia, a w jaki sposób zachodnia granica II Rzeczypospolitej	
3. Demokracja czy sanacja?	1. Kto powinien rządzić w odrodzonej Rzeczypospolitej?	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu sanacja,	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: mała	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: nowela	Uczeń: – przedstawia założenia programowe i	Uczeń: – ocenia rolę Józefa Piłsudskiego w kształtowaniu

	<p>2. Rządy parlamentarne 3. Zamach majowy 4. Rządy sanacji</p>	<p>– zna daty: uchwalenia konstytucji marcowej (17 III 1921 r.), uchwalenia konstytucji kwietniowej (23 IV 1935 r.) – identyfikuje postać Józefa Piłsudskiego, – charakteryzuje ustrój państwa polskiego przed i po przewrocie majowym</p>	<p>konstytucja, zamach majowy – zna daty uchwalenia małej konstytucji (1919 r.), wyboru prezydenta Gabriela Narutowicza (1922 r.), zamachu majowego (V 1926 r.), wyboru prezydenta Ignacego Mościckiego (1926 r.) – identyfikuje postaci: Gabriela Narutowicza, Stanisława Wojciechowskiego, Ignacego Mościckiego – omawia genezę, przebieg i skutki zamachu majowego – prezentuje cechy charakterystyczne rządów</p>	<p>sierpniowa, wybory brzeskie – zna daty noweli sierpniowej (VIII 1926 r.), powstania Bezpartyjnego Bloku Współpracy z Rządem (1927 r.), wyborów brzeskich (1928 r.), procesu brzeskiego (1931/1932) – identyfikuje postać Macieja Rataja – opisuje przyczyny i przejawy słabości polskiej demokracji w 20-leciu międzywojennym – wyjaśnia, co wpływało na demokratyczny charakter konstytucji marcowej – określa, co</p>	<p>działalność głównych partii politycznych w 20-leciu międzywojennym – omawia zalety i słabości polskiej sceny politycznej II Rzeczypospolitej</p>	<p>oblicza politycznego Polski międzywojennej</p>
--	---	--	---	--	---	---

			sanacyjnych	wpływało na autorytarny charakter konstytucji kwietniowej		
5. II Rzeczpospolita	<p>1. Reformowanie kraju</p> <p>2. Gospodarka II Rzeczypospolitej</p> <p>3. Rzeczpospolita wielonarodowa</p> <p>4. Sport w niepodległej Polsce</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna datę wprowadzenia reformy walutowej (1924 r.) – wskazuje na mapie obszary największego uprzemysłowienia II Rzeczypospolitej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: hiperinflacja, Centralny Okręg Przemysłowy – identyfikuje postacie: Władysława Grabskiego, Eugeniusza Kwiatkowskiego – charakteryzuje założenia i skutki reformy walutowej i rolnej – charakteryzuje strukturę narodową II Rzeczypospolitej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia trudności w powojennej odbudowie Polski – omawia działalność Władysława Grabskiego i Eugeniusza Kwiatkowskiego – prezentuje osiągnięcia polskiej gospodarki w okresie międzywojennym 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia dokonania polskich sportowców – omawia kulturę międzywojennej Polski i charakteryzuje jej główne dziedziny oraz twórców 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia korzyści i zagrożenia wynikające z wielonarodowego charakteru II Rzeczypospolitej
5. Polacy podczas II wojny światowej	<p>1. Kampania polska</p> <p>2. Rząd polski na emigracji</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna daty: agresji III Rzeszy na Polskę (1 IX 1939 r.), 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu pakt Ribbentrop- 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu układ Sikorski- 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – podaje okoliczności powstania armii 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia działalność rządu polskiego na

	<p>3. Polskie Siły Zbrojne na Zachodzie</p> <p>4. Polacy u boku ZSRR</p>	<p>ataku ZSRR na Polskę (17 IX 1939 r.)</p> <p>– identyfikuje postać gen. Władysława Sikorskiego</p> <p>– omawia polski czyn zbrojny podczas II wojny światowej</p>	<p>Mołotow</p> <p>– zna datę podpisania paktu Ribbentrop-Mołotow (23 VIII 1939 r.)</p> <p>– identyfikuje postacie: Władysława Raczkiewicza, Stanisława Mikołajczyka, gen. Władysława Andersa</p> <p>– wskazuje na mapie miejsca walk Polaków na frontach II wojny światowej</p> <p>– wymienia polskie formacje zbrojne na zachodzie i u boku ZSRR obronnej</p> <p>– charakteryzuje szlak bojowy Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie</p>	<p>Majski</p> <p>– zna daty: układu granicznego (28 IX 1939 r.), układu Sikorski-Majski (30 VII 1941 r.), katastrofy gibraltarskiej (VII 1943 r.)</p> <p>– identyfikuje postacie: gen. Edwarda Rydza-Śmigłego, Stefana Starzyńskiego, gen. Kazimierza Sosnkowskiego, gen. Stanisława Maczka, gen. Stanisława Sosabowskiego</p> <p>– przedstawia, w jaki sposób doszło do utworzenia rządu polskiego na emigracji oraz omawia jego działalność</p>	<p>Andersa</p> <p>– określa polityczne uwarunkowania powstania 1. Dywizji im. T. Kościuszki w ZSRR</p> <p>– na przykładach przedstawia i ocenia wpływ jednostki na losy narodu oraz państwa</p>	<p>emigracji</p>
6. W	1. Polityka	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:

<p>okupowanej Polsce</p>	<p>okupantów 2. Polskie organizacje podziemne 3. Powstanie warszawskie</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu Armia Krajowa – zna daty powstania warszawskiego (1 VIII–2 X 1944 r.) – opisuje politykę niemieckich i radzieckich okupantów wobec narodu polskiego</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu Polskie Państwo Podziemne – zna daty mordu katyńskiego (IV–V 1940 r.), przemianowania ZWZ na AK (1942 r.) – identyfikuje postacie: gen. Stefana Grot-Roweckiego, gen. Tadeusza Bora-Komorowskiego – wskazuje na mapie obszary okupowane przez III Rzeszę i ZSRR – podaje przykłady martyrologii narodu polskiego – wymienia polskie organizacje podziemne – określa uwarunkowania, przebieg i skutki powstania</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: akcja AB, plan „Burza” – zna daty aresztowania wykładowców akademickich w Krakowie (XI 1939 r.), akcji AB (V–VI 1940 r.) – identyfikuje postacie: Witolda Pileckiego, Ireny Sendlerowej – charakteryzuje organizację i działalność Armii Krajowej – przedstawia założenia i realizację planu „Burza” – przedstawia motywy polityki okupantów wobec polskich elit</p>	<p>– wyjaśnia kontrowersje wokół oceny powstania warszawskiego – na wybranych przykładach przedstawia i ocenia wpływ jednostki na losy narodu oraz państwa</p>	<p>– omawia i ocenia postawy Polaków wobec polityki okupantów – omawia znaczenie i historię polskich elit</p>
-------------------------------------	--	---	--	--	--	---

			warszawskiego			
7. Polska Ludowa – niepodległa czy zależna?	<p>1. Wizje powojennej Polski</p> <p>2. Przejęcie władzy przez komunistów</p> <p>3. Pod rządami PZPR</p> <p>4. W walce o prawa i wolność</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: Polska Zjednoczona Partia Robotnicza, socrealizm – zna daty: wypadków poznańskich (28–30 VI 1956r.), protestów społecznych na Wybrzeżu (XII 1970 r.) – wymienia etapy przejmowania pełni władzy w Polsce przez komunistów światowej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: Polska Partia Robotnicza, Ziemie Odzyskane, „żołnierze wyklęci” – zna daty: powołania Tymczasowego Rządu Jedności Narodowej (VI 1945 r.), referendum ludowego (30 VI 1946 r.), powstania PZPR (1948 r.), wystąpień studenckich (III 1968 r.), protestów robotniczych w Radomiu, Płocku i Ursusie (VI 1976 r.) – identyfikuje postacie: gen. Leopolda Okulickiego- 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: akcja „Wisła”, Wolność i Niezawisłość – zna daty: ogłoszenia Manifestu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego (22 VII 1944 r.), procesu szesnastu (VI 1945 r.), akcji „Wisła” (1947 r.) – identyfikuje postacie: Józefa Cyrankiewicza, Jacka Kuronia, Adama Michnika – określa wpływ wielkich mocarstw na sprawę polską – wyjaśnia, jakie skutki miały masowe migracje ludności na 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Karola Modzelewskiego, Henryka Szlajfera – porównuje wizje niepodległej Polski w koncepcjach politycznych rządu emigracyjnego i polskiej lewicy – opisuje rolę propagandy w kształtowaniu postaw wobec władzy komunistycznej – omawia wpływ powstania węgierskiego w 1956 r. i interwencji w Czechosłowacji na sytuację w Polsce – na wybranych przykładach przedstawia i ocenia wpływ jednostki na losy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia i ocenia działalność powojennego podziemia politycznego i „żołnierzy wyklętych” – ocenia motywy i postawy tych Polaków, którzy zdecydowali się popierać komunistów – ocenia, czy powojenna Polska była krajem suwerennym

			<p>Niedźwiadka, Stanisława Mikołajczyka, Bolesława Bieruta, kard. Stefana Wyszyńskiego, Władysława Gomułki, Edwarda Gierka</p> <p>– wskazuje na mapie zmiany granic Polski po II wojnie światowej, Ziemie Odzyskane</p> <p>– charakteryzuje przyczyny, przebieg i skutki wydarzeń poznańskiego Czerwca, polskiego Października 1956 r. oraz Grudnia 1970 r.</p>	<p>ziemiach polskich po II wojnie</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego PSL jako opozycja legalna poniosła klęskę</p> <p>– charakteryzuje przyczyny, przebieg i skutki wydarzeń Marca 1968 r. i Czerwca 1976 r.</p>	<p>narodu oraz państwa</p>	
8. Drogi do wolności	<p>1. Początki Solidarności</p> <p>2. Jak powstała Solidarność</p> <p>3. Władza kontra społeczeństwo</p> <p>4. Stracona</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminu Niezależny Samorządny Związek Zawodowy</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Komitet Obrony Robotników, Wojskowa Rada</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: „drugi obieg”, „sejm kontraktowy”</p> <p>– zna daty</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– charakteryzuje stosunek władz komunistycznych do ruchu związkowego i opozycji</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– ocenia historyczne znaczenie Okrągłego Stołu</p> <p>– na wybranych przykładach</p>

	dekada? 5. Okrągły Stół 6. Wybory czerwcowe	„Solidarność” – zna daty: porozumień sierpniowych (31 VIII 1980 r.), ogłoszenia stanu wojennego (13 XII 1981 r.), wyborów czerwcowych (4 VI 1989 r.) – identyfikuje postacie: Karola Wojtyły, Lecha Wałęsy, gen. Wojciecha Jaruzelskiego – opisuje przyczyny, przebieg oraz skutki polityczne i społeczne wydarzeń Sierpnia 1980 r.	Ocalenia Narodowego – zna daty powstania Komitetu Obrony Robotników (1976 r.), strajków robotniczych na Wybrzeżu (VIII 1980 r.), pacyfikacji robotników w kopalni „Wujek” (16 XII 1981 r.), obrad Okrągłego Stołu (II– IV 1989 r.), powołania Tadeusza Mazowieckiego na urząd premiera (VIII 1989 r.) – identyfikuje postacie: ks. Jerzego Popiełuszki, Tadeusza Mazowieckiego – przedstawia genezę wprowadzenia	powstania Wolnych Związków Zawodowych (1978 r.), powstania Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego „Solidarność” (IX 1980 r.), zniesienia stanu wojennego (2 VII 1983 r.), wyboru gen. Wojciecha Jaruzelskiego na prezydenta (VII 1989 r.) – identyfikuje postać Anny Walentynowicz – wymienia najważniejsze organizacje opozycyjne lat 70. i 80. oraz ich działalność – omawia organizację, cele i działalność NSZZ		przedstawia i ocenia wpływ jednostki na losy narodu oraz państwa
--	--	--	---	--	--	--

			<p>stanu wojennego, jego cechy charakterystyczne i skutki</p> <p>– podaje przebieg i skutki wyborów czerwcowych w 1989 r. oraz okoliczności powołania rządu Tadeusza Mazowieckiego</p>	<p>„Solidarność”</p> <p>– opisuje genezę i kluczowe decyzje obrad Okrągłego Stołu</p>		
--	--	--	--	---	--	--

Wątek: Europa i świat

Temat lekcji	Zagadnienia	Wymagania na poszczególne oceny				
		dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
I. Świat śródziemnomorski						
1. Początki świata greckiego	<p>1. Skąd się wzięła nazwa „Europa”?</p> <p>2. Początki cywilizacji greckiej</p> <p>3. Morze w świecie greckim</p> <p>4. Kolonizacja grecka</p> <p>5. Grecy i barbarzyńcy</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>polis</i>, wielka kolonizacja, kolonia, metropolia</p> <p>– omawia rolę postaci Herodota</p> <p>– zna daty wielkiej kolonizacji greckiej (VIII–VI w. p.n.e.)</p> <p>– przedstawia genezę pojęcia Europa</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: kultura minojska, kultura mykeńska, Hellada, faktoria,</p> <p>barbarzyńca</p> <p>– zna daty istnienia kultury minojskiej (ok. 2000–1470 r. p.n.e.) i kultury mykeńskiej (ok. 1600–1200 r. p.n.e.)</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: „wieki ciemne”, Wielka Grecja</p> <p>– omawia rolę postaci: Eratostenesa, Strabona</p> <p>– sytuje w czasie: „wieki ciemne” (ok. 1200–800 r. p.n.e.), epokę klasyczną (V–</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: system kabotażowy, pajdeja</p> <p>– omawia rolę postaci: Hekatajosa z Miletu, Klaudiusza Ptolemeusza</p> <p>– przedstawia wpływ konfliktów i różnic kulturowych na kształtowanie się wspólnoty</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– ocenia rolę Morza Śródziemnego w świecie starożytnym</p> <p>– ocenia stosunek Greków do barbarzyńców.</p>

		<ul style="list-style-type: none"> – opisuje zmiany geograficznego rozumienia terminu Europa – wymienia przyczyny i skutki wielkiej kolonizacji greckiej – prezentuje stosunek Greków do handlu morskiego i żeglugi. 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia legendarne przekazy na temat Minosa i Agamemnona – wskazuje na mapie zasięg wielkiej kolonizacji greckiej – charakteryzuje kultury: minojską i mykeńską. 	<ul style="list-style-type: none"> IV w. p.n.e.) – wskazuje na mapie granice państw starożytnych leżących w basenie Morza Śródziemnego – opisuje początki cywilizacji greckiej – przedstawia stosunek Greków do innych ludów świata starożytnego. 	Hellenów.	
2. Kultura grecka i jej dziedzictwo	<ul style="list-style-type: none"> 1. Złoty wiek Aten 2. Greckie korzenie nauki 3. Architektura i sztuka 4. Kultura hellenistyczna 5. Synkretyzm religijny 6. Aleksandria – stolica nauki greckiej w Egipcie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: filozofia, hellenizm – omawia rolę postaci: Sokratesa, Platona, Arystotelesa, Herodota, Archimedesza, Fidiasza – zna datę pierwszych igrzysk olimpijskich (776 r. p.n.e.) – charakteryzuje gatunki dramatyczne 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: Akademia Platona, Liceum Arystotelesa – omawia rolę postaci: Peryklesa, Tukidydesa, Ajschylosa, Sofoklesa, Eurypidesa, Talesa z Miletu, Euklidesa – zna daty istnienia kultury hellenistycznej (323–30 r. p.n.e.) – przedstawia 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: hedoniści, cynicy, retoryka, sofiści, synkretyzm – omawia rolę postaci: Protagorasa z Abdery, Gorgiasza z Leontinoj, Ksenofonta, Arystofanesa, Parmenidesa, Eratostenesa – wskazuje na mapie centra kultury hellenistycznej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia rolę postaci: Kallimacha, Teokryta – wyjaśnia, dlaczego Grecy przejmowali elementy kultury ludów Wschodu – opisuje wpływ kultów wschodnich na religię grecką – przedstawia rolę Aleksandrii jako kulturowego centrum świata hellenistycznego. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia wpływ filozofii na życie starożytnych Greków – ocenia cywilizacyjne skutki rozwoju kultury hellenistycznej – ocenia rezultaty polityki władców hellenistycznych wobec ludności podbitych krain.

		<p>powstałe w starożytnej Grecji</p> <ul style="list-style-type: none"> – prezentuje osiągnięcia architektury i sztuki greckiej – przedstawia przyczyny ukształtowania się kultury hellenistycznej – wymienia osiągnięcia kulturalne i naukowe, które cywilizacja europejska zawdzięcza starożytnym Grekom. 	<p>osiągnięcia historiografów greckich</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia rolę filozofii w starożytnej Grecji – prezentuje rolę teatru w świecie greckim – wymienia cechy charakterystyczne stylu klasycznego w sztuce – wyjaśnia, co wpłynęło na rozwój kultury hellenistycznej. 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje okres klasyczny w historii starożytnej Grecji – przedstawia osiągnięcia filozofów greckich – prezentuje wpływ Greków na rozwój nauki – wyjaśnia, na czym polegał synkretyzm religijny w epoce hellenistycznej. 		
3. Podboje rzymskie	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wpływy etruskie 2. Rzym – główna potęga Italii 3. Powstanie Imperium Rzymskiego 4. Rzymianie w Grecji – 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu forum – omawia rolę postaci: Romulusa, Horacego, Cyncerona – zna datę założenia Rzymu (753 r. p.n.e.) – przedstawia legendarne początki 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia rolę postaci: Eneasza, Publiusza Korneliusza Scypiona, Wergiliusza, Owidiusza – zna daty: I wojny punickiej (264–241 r. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie zasady: <i>Divide et impera</i> i terminu bazylika – omawia rolę postaci: Pyrrusa, Katona Starszego, Tacyta, Swetoniusza – wskazuje na mapie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – opisuje i ocenia skutki podbojów prowadzonych przez Rzymian w świecie śródziemnomorskim – wymienia czynniki, które wpłynęły na trwałość podbojów rzymskich. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia skuteczność rzymskiej zasady: <i>Divide et impera</i>.

	<p>zdobywcy i uczniowie</p> <p>5. Podziały świata rzymskiego</p>	<p>Rzymu</p> <p>– podaje przykłady wkładu starożytnych Rzymian w rozwój cywilizacji europejskiej</p> <p>– wymienia wzorce greckie przejęte przez Rzymian.</p>	<p>p.n.e.), II wojny punickiej (218–201 r. p.n.e.), III wojny punickiej (149–146 r. p.n.e.)</p> <p>– charakteryzuje stosunek Rzymian do podbitych ludów</p> <p>– przedstawia organizację Imperium Rzymskiego</p> <p>– prezentuje wpływ osiągnięć starożytnych Greków na kulturę Rzymian.</p>	<p>zasięg rozwoju terytorialnego państwa rzymskiego do II w. n.e.</p> <p>– opisuje wpływ kultury etruskiej na społeczeństwo Italii</p> <p>– przedstawia etapy rozwoju terytorialnego Imperium Rzymskiego</p> <p>– omawia podział kulturowy i gospodarczy państwa rzymskiego.</p>		
<p>4. Europa staje się rzymska</p>	<p>1. <i>Pax Romana</i></p> <p>2. Rzymscy budowniczowie Europy</p> <p>3. Romanizacja</p> <p>4. Prawo rzymskie</p> <p>5. Początki chrześcijaństwa</p> <p>6. Chrześcijaństwo o religią</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>pax Romana</i>, romanizacja, urbanizacja, akwedukt, chrześcijaństwo</p> <p>– zna daty utrzymywania się „pokoju rzymskiego” (27 r. p.n.e. – 180 r. n.e.)</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>limes</i>, <i>Prawo XII tablic</i>, <i>Kodeks Justyniana</i>, <i>Ewangelia</i>, apostoł</p> <p>– omawia rolę postaci: Konstantyna Wielkiego, Teodozjusza Wielkiego, Justyniana</p> <p>– zna daty: wydania</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: mitraizm, saduceusze, faryzeusze</p> <p>– wymienia wady i zalety umocnień granicznych wzniesionych przez Rzymian</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób drogi przyczyniły się do</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– opisuje techniki i materiały stosowane przez Rzymian w budownictwie</p> <p>– omawia znaczenie <i>limesu</i> dla Imperium Rzymskiego i jego sąsiadów.</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– ocenia wpływ romanizacji na kulturę współczesnej Europy</p> <p>– ocenia znaczenie prawa rzymskiego dla dalszego rozwoju cywilizacji europejskiej.</p>

	imperium	<ul style="list-style-type: none"> – omawia rolę postaci: Jezusa z Nazaretu, św. Pawła z Tarsu – wyjaśnia, na czym polegał proces romanizacji – przedstawia skutki romanizacji widoczne współcześnie w krajach Europy – wyjaśnia, dlaczego chrześcijaństwo rozpowszechniło się wśród mieszkańców Imperium Rzymskiego. 	<i>Edyktu mediolańskiego</i> (313 r. n.e.) oraz edyktów Teodozjusza Wielkiego (380 i 392 r. n.e.) <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie <i>pax Romana</i> dla świata rzymskiego – przedstawia rozwój sieci dróg i mostów w państwie rzymskim – opisuje rozwój prawodawstwa rzymskiego i jego ponadczasowe zalety. 	rozwoju państwa rzymskiego <ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje religie wyznawane w starożytnym Rzymie – omawia proces przekształcania się chrześcijaństwa w religię państwową. 		
II. Kształtowanie się Europy						
1. Na gruzach Imperium Rzymskiego	1. Podział Imperium Rzymskiego 2. Wędrowki ludów 3. Bizancjum 4. Początki państw germańskich i słowiańskich 5. Kościół we	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: schizma, renesans karoliński, wędrowka ludów – omawia rolę postaci Karola Wielkiego – zna daty: upadku cesarstwa zachodniorzymskiego 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> – omawia rolę postaci: Konstantyna Wielkiego, Teodozjusza Wielkiego, Justyniana, Karola Młota – zna daty: podziału Imperium Rzymskiego (395 r.), 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: arianizm, głągolica – omawia rolę postaci: Attyli, Odoakra, Cyryla, Metodego, Czyngis-chana – zna daty: najazdu Hunów na Europę 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> – zna daty: założenia Konstantynopola (330 r.), splądrowania Rzymu przez Wizygotów (410 r.), najazdów węgierskich na Europę (IX w.), bitwy na Lechowym Polu (955 r.) 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> – ocenia skutki przemian społeczno-politycznych w Europie we wczesnym średniowieczu – ocenia, które z państw germańskich

	<p>wczesnym średniowieczu 6. Frankowie następcami Rzymian 7. Niespokojna Europa</p>	<p>o (476 r.), schizmy wschodniej (1054 r.), upadku Konstantynopola (1453 r.) – przedstawia skutki wędrówki ludów dla Imperium Rzymskiego – wymienia nazwy państw germańskich powstałych na terenach dawnego cesarstwa zachodniorzymskiego.</p>	<p>bitwy pod Poitiers (732 r.), misji Cyryla i Metodego (863 r.) – prezentuje okoliczności i skutki podziału Imperium Rzymskiego – przedstawia przyczyny upadku cesarstwa zachodniorzymskiego – wyjaśnia okoliczności i skutki schizmy wschodniej – opisuje proces budowy państwa Franków – charakteryzuje osiągnięcia renesansu karolińskiego.</p>	<p>(375 r.), bitwy pod Adrianopolem (378 r.), przejęcia władzy przez Karolingów (751 r.), najazdów normañskich na Europę (IX–XI w.), powstania imperium mongolskiego (XIII w.) – wskazuje na mapie kierunki wędrówek ludów – opisuje rolę Bizancjum w średniowiecznej Europie – przedstawia rozwój i znaczenie Kościoła w średniowiecznej Europie Zachodniej – prezentuje proces chrystianizacji Europy Środkowej i Wschodniej – wyjaśnia, dlaczego Frankowie zostali następcami Rzymian.</p>	<p>– omawia okoliczności powstania państw germańskich i słowiańskich – przedstawia zasięg i skutki najazdów normañskich na Europę – wymienia następstwa najazdów Bułgarów, Węgrów i Mongołów na Europę – wyjaśnia, na czym polegała idea „przeniesienia imperium” w państwie Karolingów – określa wpływy kulturowe docierające do Bizancjum.</p>	<p>powstałych na gruzach cesarstwa zachodniorzymskiego miały najważniejsze znaczenie.</p>
--	---	---	---	---	--	---

<p>2. W kręgu islamu</p>	<p>1. Początki islamu 2. Podział świata muzułmańskie go 3. Podboje arabskie 4. Handel i rzemiosło arabskie 5. Architektura i sztuka islamu 6. Wpływ kultury muzułmańskiej na cywilizację europejską</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: hidżra, islam, muzułmanin, <i>Koran</i>, meczet – omawia rolę postaci Mahometa – zna datę ucieczki Mahometa z Mekki do Medyny (622 r.) – przedstawia główne założenia islamu.</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: kalifat, arabeska, minaret – omawia rolę postaci Omara I – prezentuje okoliczności pojawienia się islamu – wskazuje na mapie kierunki i zasięg ekspansji muzułmanów – przedstawia przyczyny, zasięg i skutki podbojów arabskich – charakteryzuje architekturę i sztukę islamu – wymienia przykłady wpływu kultury muzułmańskiej na cywilizację europejską.</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: sunnici, szyici, <i>Sunna</i>, szariat, astrolabium – omawia rolę postaci: Awicenny, Awerroesa – opisuje historię państwa arabskiego po śmierci Mahometa – wyjaśnia, na czym polega podział wśród muzułmanów – prezentuje rozwój handlu i rzemiosła arabskiego – wymienia najważniejsze cechy funkcjonalne i architektoniczne meczetów – przedstawia politykę Arabów wobec wyznawców różnych religii.</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu neoplatonizm – omawia rolę postaci: Alego ibn Abi Taliba, Ibn Chalduna – prezentuje związki między islamem, chrześcijaństwem i judaizmem – wymienia przyczyny dynamicznej ekspansji islamu w średniowieczu – przedstawia różnice między doktrynami sunnitów i szyitów.</p>	<p>Uczeń: – ocenia wpływ kultury muzułmańskiej na cywilizację europejską.</p>
<p>3. Wyprawy</p>	<p>1. Ekspansja Turków</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie</p>	<p>Uczeń: – omawia rolę</p>	<p>Uczeń: – omawia rolę</p>	<p>Uczeń: – ocenia wpływ</p>

<p>krzyżowe</p>	<p>2. Początki ruchu krucjatowego w Europie Zachodniej 3. Pierwsze krucjaty 4. Państwa łacińskie na Bliskim Wschodzie 5. Kontrofensywa muzułmanów 6. Cesarstwo łacińskie i zmierzch idei krucjat 7. Skutki krucjat</p>	<p>terminów: krucjata, zakony rycerskie – zna daty: krucjaty ludowej (1096 r.), zdobycia Akki przez muzułmanów (1291 r.) – przedstawia przyczyny społeczne, ekonomiczne i religijne wypraw krzyżowych – wymienia skutki krucjat dla rycerstwa europejskiego.</p>	<p>terminów: Lewant, cesarstwo łacińskie, ksenofobia, pogrom, getto – omawia rolę postaci: Urbana II, Saladyna – zna daty: synodu w Clermont (1095 r.), zdobycia Jerozolimy przez krzyżowców (1099 r.), IV krucjaty (1202–1204 r.) – opisuje okoliczności zwołania, przebieg i skutki I wyprawy krzyżowej – wyjaśnia, jaką rolę odgrywały zakony rycerskie – przedstawia przyczyny, przebieg i skutki IV krucjaty – wymienia przyczyny upadku państw łacińskich na Bliskim Wschodzie.</p>	<p>postaci: Fryderyka I Barbarossy, Filipa II Augusta, Ryszarda Lwie Serce – zna daty: II wyprawy krzyżowej (1147 r.), III wyprawy krzyżowej (1189–1202 r.), upadku cesarstwa łacińskiego (1261 r.) – wskazuje na mapie państwa utworzone na Bliskim Wschodzie przez krzyżowców – charakteryzuje organizację państw łacińskich na Bliskim Wschodzie – wymienia przyczyny organizowania wypraw krzyżowych na tereny poza Ziemią Świętą.</p>	<p>postaci Aleksego I Komnena – zna daty: bitwy pod Manzikertem (1071 r.), bitwy pod Hattin (1187 r.), krucjaty przeciw albigensom (1209–1229 r.) – prezentuje zasięg i skutki ekspansji Turków seldżuckich – przedstawia przyczyny oraz skutki II i III wyprawy krzyżowej – wymienia przykłady wypraw krzyżowych na tereny poza Ziemią Świętą.</p>	<p>krucjat na relacje między chrześcijanami a muzułmanami – ocenia skutki polityczne i kulturowe krucjat dla średniowiecznej Europy.</p>
<p>4. Średniowie</p>	<p>1. Rekonkwista 2.</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia</p>	<p>Uczeń: – ocenia</p>

<p>czna Hiszpania na styku trzech kultur</p>	<p>Chrześcijanie i muzułmanie 3. Żydzi sefardyjscy 4. Współistnienie wielu kultur 5. Kres tolerancji na Półwyspie Iberyjskim 6. Hiszpania po rekonkwicie 7. Prześladowani a Żydów w średniowiecznej Europie</p>	<p>terminów: rekonkwista, inkwizycja – omawia konflikty między muzułmanami a chrześcijanami na Półwyspie Iberyjskim – wymienia przykłady pokojowego współistnienia wyznawców chrześcijaństwa, islamu i judaizmu na Półwyspie Iberyjskim.</p>	<p>terminów: Maurowie, diaspora – zna daty: „czarnej śmierci” (1348–1349 r.), zdobycia Grenady (1492 r.) – wyjaśnia wpływ rekonkwisty na stosunek chrześcijan do wyznawców islamu i judaizmu – opisuje politykę arabską wobec wyznawców różnych religii.</p>	<p>terminów: <i>auto da fé</i>, moryskowie – zna datę zjednoczenia Kastylii i Aragonii (1479 r.) – wskazuje na mapie zmiany terytorialne na Półwyspie Iberyjskim, które zaszły w wyniku rekonkwisty – przedstawia stosunek Maurów do Żydów sefardyjskich – opisuje przyczyny, przejawy i skutki prześladowania Żydów w średniowiecznej Europie.</p>	<p>znaczenie terminów: mozarabowie, mudejarowie – zna daty: pierwszego pogromu Żydów w Grenadzie (1066 r.), bitwy pod Las Navas de Tolosa (1212 r.) – wymienia okresy z historii Żydów sefardyjskich na Półwyspie Iberyjskim w średniowieczu – omawia politykę iberyjskich władców chrześcijańskich wobec wyznawców islamu oraz judaizmu.</p>	<p>współistnienie wielu kultur i religii na Półwyspie Iberyjskim pod panowaniem arabskim – ocenia stosunek chrześcijan do wyznawców islamu i judaizmu w okresie rekonkwisty.</p>
<p>III. Europa odkrywa świat</p>						
<p>1. Krok poza Europę</p>	<p>1. Przednowożytne wyobrażenia o świecie 2. Średniowieczni</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu karawela – omawia rolę postaci Marca Polo – zna daty wyprawy Marca Polo (1271–</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: busola, jedwabny szlak – omawia rolę postaci: Henryka Żeglarsza, Bartolomeu</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>terra incognita</i>, kwadrant, laska Jakuba – wskazuje na mapie obszary opanowane</p>	<p>Uczeń: – omawia rolę postaci: Giovanniego da Piano dei Carpini, Benedykta Polaka, Odoryka z</p>	<p>Uczeń: – ocenia znaczenie przełamania przez Portugalczyków strachu przed dalekimi wyprawami</p>

	<p>odkrywczy 3. Podłoże ekonomiczne wypraw odkrywczych 4. Rozwój nauki i techniki 5. Uwarunkowani a społeczne wypraw odkrywczych 6. Ekspansja portugalska</p>	<p>1295 r.) – omawia przyczyny, zasięg i skutki wypraw podróżników europejskich w średniowieczu.</p>	<p>Diaza – zna datę odkrycia Przylądka Dobrej Nadziei (1488 r.) – wskazuje na mapie państwa europejskie, których mieszkańcy uczestniczyli w średniowieczu w handlu śródziemnomorskim – wymienia wynalazki techniczne, które umożliwiały podejmowanie wypraw dalekomorskich – podaje ekonomiczne i społeczne przyczyny organizowania wypraw odkrywczych – wyjaśnia, dlaczego Portugalczycy jako pierwsi podjęli ryzyko wypraw odkrywczych</p>	<p>przez Portugalczyków w XV w. – omawia średniowieczne wyobrażenia o świecie – wyjaśnia przyczynę zmiany sposobu postrzegania świata u schyłku średniowiecza – przedstawia średniowieczną wymianę handlową – określa wpływ rozwoju nauki i techniki na organizowanie wypraw odkrywczych – wyjaśnia, które zalety karaweli zadecydowały o powodzeniu wypraw oceanicznych.</p>	<p>Pordenone – zna datę przyznania Portugalii monopolu na handel afrykański (1452 r.) – opisuje znaczenie połączeń handlowych między Dalekim Wschodem a Europą w średniowieczu – wymienia przyczyny angażowania się władców i szlachty iberyjskiej w organizowanie wypraw odkrywczych.</p>	<p>– ocenia stosunek żeglarzy portugalskich do ludności tubylczej na wybrzeżach Afryki.</p>
--	---	--	--	---	--	---

			– określa kierunki wypraw odkrywczych Portugalczyków.			
2. Wielkie odkrycia geograficzne	<p>1. Wyprawy Krzysztofa Kolumba</p> <p>2. Pierwsze kontakty Europejczyków z Indianami</p> <p>3. Droga morską do Indii</p> <p>4. Poznawanie Nowego Świata</p> <p>5. Wyprawa dookoła świata</p> <p>6. Odkrycia Jamesa Cooka</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– omawia rolę postaci: Krzysztofa Kolumba, Vasco da Gamy, Ferdynanda Magellana</p> <p>– zna daty: pierwszej wyprawy Krzysztofa Kolumba (1492 r.), ekspedycji Vasco da Gamy (1497–1498 r.), wyprawy Ferdynanda Magellana i Juana Elcaño (1519–1522 r.)</p> <p>– wymienia przyczyny oraz skutki wypraw odkrywczych Krzysztofa Kolumba, Vasco da Gamy i Ferdynanda Magellana.</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– omawia rolę postaci: Ameriga Vespucciego, Jamesa Cooka</p> <p>– zna daty ekspedycji Jamesa Cooka (1768–1779 r.)</p> <p>– wskazuje na mapie trasy wypraw Krzysztofa Kolumba, Vasco da Gamy i Ferdynanda Magellana</p> <p>– omawia przebieg wypraw Krzysztofa Kolumba i Ferdynanda Magellana</p> <p>– przedstawia skutki wielkich odkryć geograficznych dla państw europejskich</p> <p>– charakteryzuje proces</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– omawia rolę postaci: Vasco Núñeza de Balboa, Giovanniego Cabota, Jacques’a Cartiera, Francisa Drake’a</p> <p>– zna daty: trzeciej wyprawy Krzysztofa Kolumba (1498 r.), wypraw Vasco Núñeza de Balboa (1513 r.), Giovanniego Cabota (1497 r.), Jacques’a Cartiera (1534 r.) i Francisa Drake’a (1577–1580 r.)</p> <p>– określa motywy działań zdobywców Nowego Świata</p> <p>– charakteryzuje stosunek Europejczyków do Indian</p> <p>– opisuje wyprawy</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– omawia rolę postaci: Giovanniego da Verrazana, Pedra Cabrala</p> <p>– zna daty: odkrycia Brazylii przez Pedra Cabrala (1500 r.), wyprawy Giovanniego da Verrazana (1524 r.)</p> <p>– wyjaśnia motywy i skutki wyprawy Francisa Drake’a dookoła świata</p> <p>– opisuje trudności, z którymi zmagali się odkrywcy europejscy na przełomie XV i XVI w.</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– ocenia stosunek Europejczyków do Indian i Nowego Świata</p> <p>– ocenia wpływ wielkich odkryć geograficznych na sytuację polityczną i gospodarczą w Europie.</p>

			<p>kolonizowania Nowego Świata – wyjaśnia znaczenie wypraw Krzysztofa Kolumba, Vasco da Gamy, Ferdynanda Magellana i Jamesa Cooka dla rozwoju światowej wymiany handlowej.</p>	<p>odkrywcze do Nowego Świata zorganizowane w XVI w. – omawia zasięg odkryć Jamesa Cooka.</p>		
<p>3. Europejczycy w Nowym Świecie</p>	<p>1. Konkwistadorzy w Ameryce Środkowej 2. Podbój imperium Inków 3. Początki rywalizacji o kolonie w XVI wieku</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: konkwista, konkwistadorzy – omawia przyczyny, przebieg i skutki podbojów Hernána Cortésa oraz Francisca Pizzara – wymienia nazwy obszarów, na których Europejczycy rozpoczęli w XVI w. kolonizację.</p>	<p>Uczeń: – omawia rolę postaci: Hernána Cortésa, Francisca Pizarra, Elżbiety I Tudor – zna daty: wyprawy Hernána Cortésa do państwa Azteków (1519 r.), podboju Inków przez Francisca Pizarra (1532–1533 r.), klęski Wielkiej Armady (1588 r.) – wymienia nazwy cywilizacji prekolumbijskich – wyjaśnia, jakie czynniki miały wpływ</p>	<p>Uczeń: – omawia rolę postaci: Montezumy, Atahualpy, Karola V Habsburga – zna daty: podpisania traktatów w Tordesillas (1494 r.) i Saragossie (1529 r.) – wskazuje na mapie podział kolonialny Ameryki z XVI–XVII w. – przedstawia osiągnięcia cywilizacji prekolumbijskich – opisuje kolonialny</p>	<p>Uczeń: – omawia rolę postaci: Tupaca Amaru, Tupaca Amaru II – przedstawia sposoby rywalizacji o kolonie w XVI w. – opisuje okoliczności powstania hiszpańskiego imperium kolonialnego w XVI w. – wymienia gospodarcze i polityczne przyczyny przystąpienia Anglików,</p>	<p>Uczeń: – ocenia postępowanie konkwistadorów i politykę państw europejskich wobec rdzennych mieszkańców Nowego Świata.</p>

			na sukcesy konkwistadorów – charakteryzuje stosunek zdobywców europejskich do plemion indiańskich.	podział świata w XVI w.	Francuzów oraz Holendrów w XVI w. do rywalizacji o kolonie.	
4. Początki gospodarki światowej	<p>1. Skutki ekologiczne i kulturowe wielkich odkryć</p> <p>2. Handel kolonialny</p> <p>3. Rywalizacja o wpływy gospodarcze</p> <p>4. Początki kapitalizmu</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: gospodarka folwarczno-pańszczyźniana, kapitalizm – wymienia nazwy towarów, które umożliwiły rozwój handlu kolonialnego – podaje nazwy państw europejskich, które osiągnęły największe korzyści ze światowej wymiany handlowej w XVI–XVIII w. – omawia cechy charakterystyczne kapitalizmu – opisuje warunki 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: „złoty trójkąt”, system nakładczy, manufaktura, giełda, bank – przedstawia skutki rozprzestrzeniania się w Ameryce chorób pochodzących z Europy – opisuje przemiany kulturowe będące efektami kolonizowania Nowego Świata – omawia znaczenie niewolnictwa dla rozwoju kolonii w Nowym Świecie – prezentuje 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu wymiana ekologiczna (kolumbijska) – zna daty wojny siedmioletniej (1756–1763 r.) – podaje skutki wymiany ekologicznej dla Europy i Nowego Świata – omawia rozwój handlu kolonialnego – opisuje funkcjonowanie wymiany handlowej w „złotym trójkącie” – przedstawia najważniejsze etapy rywalizacji państw europejskich o wpływy gospodarcze 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna datę utworzenia angielskiej Kompanii Wschodnioindyjskiej (1600 r.) – omawia wpływ handlu kolonialnego na przemiany gospodarcze w Europie Zachodniej – przedstawia skutki rywalizacji państw europejskich o wpływy gospodarcze na świecie. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia znaczenie wykorzystywania pracy niewolników z Czarnego Łądu dla rozbudowy mocarstw kolonialnych – ocenia wpływ europejskiej ekspansji kulturowej, gospodarczej i politycznej na sytuację krajów kolonizowanych.

		transportu i pracy niewolników afrykańskich w epoce nowożytnej.	przemiany gospodarcze w Europie, które sprzyjały rozwojowi kapitalizmu – wymienia przyczyny ukształtowania się rynku światowego w epoce nowożytnej – wyjaśnia wpływ wielkich odkryć geograficznych na powstanie kapitalizmu.	na terytoriach zamorskich – prezentuje zasięg ekspansji kolonialnej państw europejskich w XVIII w.		
IV. Wiek XIX						
1. Niepodległe państwa w Nowym Świecie	1. Kolonie północnoamerykańskie w XVIII wieku 2. Początek walk o niepodległość 3. Międzynarodowe skutki rewolucji amerykańskiej 4. Kolonie hiszpańskie w	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: zasada restauracji, Święte Przymierze, izolacjonizm – omawia rolę postaci Jerzego Waszyngtona – zna daty: wojny o niepodległość USA (1775–1783 r.), ogłoszenia <i>Deklaracji niepodległości</i>	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Kreole, Metysi – omawia rolę postaci: Simona Bolívara, Jamesa Monroe’a – zna daty: wojny siedmioletniej (1756–1763 r.), bitwy pod Lexington (1775 r.), bitwy pod Yorktown (1781 r.),	Uczeń: – omawia rolę postaci José de San Martína – zna daty: zawarcia pokoju paryskiego (1763 r.), zebrania się Kongresu Kontynentalnego w Filadelfii (1774 r.), proklamowania niepodległości Argentyny, Paragwaju oraz	Uczeń: – omawia rolę postaci: Miguela Hidalga, Agustína de Iturbide, François Dominique’a Toussainta, Piotra I (cesarza Brazylii) – zna daty: wprowadzenia opłaty stemplowej (1765 r.), ogłoszenia niepodległości Haiti (1804 r.), bitwy pod	Uczeń: – porównuje i ocenia skutki walk o niepodległość mieszkańców kolonii brytyjskich oraz hiszpańskich dla ukształtowania się nowego układu sił na świecie.

	<p>Ameryce na początku XIX wieku</p> <p>5. Zerwanie związków z Hiszpanią</p> <p>6. Ameryka dla Amerykanów</p>	<p><i>Stanów Zjednoczonych</i> (4 lipca 1776 r.), kongresu wiedeńskiego (1814–1815 r.)</p> <p>– przedstawia przyczyny dążeń niepodległościowych mieszkańców kolonii angielskich w Ameryce Północnej</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegała amerykańska polityka izolacjonizmu.</p>	<p>zawarcia pokoju w Wersalu (1783 r.), ogłoszenia doktryny Monroe’a (1823 r.)</p> <p>– opisuje przebieg walk o niepodległość mieszkańców kolonii brytyjskich w Ameryce Północnej</p> <p>– wskazuje przełomowe momenty walk mieszkańców kolonii brytyjskich o niepodległość</p> <p>– prezentuje zdobywanie niepodległości przez państwa Ameryki Łacińskiej</p> <p>– określa znaczenie postanowień uczestników kongresu wiedeńskiego dla utrwalenia starego porządku w Europie.</p>	<p>Republiki Kolumbii (1810–1823 r.), Meksyku (1821 r.) i Brazylii (1822 r.)</p> <p>– wskazuje na mapie kierunki ekspansji amerykańskiej w XIX w.</p> <p>– przedstawia reakcje kolonistów na restrykcyjną politykę Wielkiej Brytanii</p> <p>– wyjaśnia, co miało wpływ na kształtowanie się amerykańskiej świadomości narodowej</p> <p>– charakteryzuje sytuację gospodarczo-społeczną w koloniach hiszpańskich na początku XIX w.</p>	<p>Ayacucho (1824 r.), II wojny o niepodległość USA (1812–1814 r.)</p> <p>– wymienia międzynarodowe skutki rewolucji amerykańskiej</p> <p>– porównuje społeczeństwa Stanów Zjednoczonych oraz nowych państw Ameryki Łacińskiej z pierwszej połowy XIX w.</p>	
2. Nowy kolonializm	1. Walka z handlem niewolnikami	<p>Uczeń:</p> <p>– omawia rolę postaci królowej</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminu dominium</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminu Aborygeni</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– zna daty: zniesienia</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– ocenia politykę Brytyjczyków</p>

	<p>2. Imperium Królowej Wiktorii</p> <p>3. Indie – „perła w koronie brytyjskiej”</p> <p>4. Państwo Środka i „wiek upokorzeń”</p> <p>5. Wyścig kolonialny w Afryce</p>	<p>Wiktorii</p> <p>– zna daty: „wielkiego buntu” w Indiach (1857–1859 r.), incydentu w Faszodzie (1898 r.), II wojny burskiej (1899–1902 r.)</p> <p>– wyjaśnia, co zdecydowało o potęgze kolonialnej Wielkiej Brytanii</p> <p>– tłumaczy, dlaczego Indie nazywano „perłą w koronie brytyjskiej”</p> <p>– wymienia nazwy państw, które zabiegały o wpływy gospodarcze w Chinach.</p>	<p>– zna daty: ustanowienia formalnego zakazu handlu niewolnikami (1815 r.), zniesienia niewolnictwa w USA (1863 r.), podboju Algierii przez Francuzów (1830–1847 r.), otwarcia Kanału Sueskiego (1869 r.)</p> <p>– podaje korzyści, które przyniosła Francuzom kolonizacja Algierii</p> <p>– omawia organizację kolonii brytyjskich w XIX w.</p> <p>– opisuje politykę brytyjską wobec Indii</p> <p>– przedstawia przyczyny i skutki wyścigu kolonialnego w Afryce</p> <p>– wymienia przejawy i skutki zależności</p>	<p>– zna daty: zawarcia traktatu nankińskiego (1842 r.), utworzenia Dominium Kanady (1867 r.), Związku Australijskiego (1901 r.) i Związku Południowej Afryki (1910 r.)</p> <p>– przedstawia rolę Australii w imperium kolonialnym Wielkiej Brytanii</p> <p>– omawia stosunek kolonizatorów do rdzennej ludności Australii</p> <p>– wymienia skutki brytyjskiej polityki gospodarczej wobec Indii</p> <p>– prezentuje podział kolonialny Afryki</p> <p>– określa skutki I wojny opiumowej dla Chin.</p>	<p>niewolnictwa w Wielkiej Brytanii (1833 r.), Portugalii (1869 r.), Brazylii (1888 r.) i we Francji (1848 r.)</p> <p>– prezentuje etapy znoszenia niewolnictwa w XIX w.</p> <p>– przedstawia działalność brytyjskiej Kompanii Wschodnioindyjskiej oraz skutki jej polityki dla metropolii i kolonii.</p>	<p>wobec rdzennej ludności ich kolonii</p> <p>– ocenia metody, za których pomocą obce mocarstwa w XIX w. uzależniły od siebie Chiny.</p>
--	---	---	--	---	---	--

			Chin od obcych mocarstw w XIX w. – określa główne kierunki ekspansji kolonialnej Brytyjczyków i Francuzów.			
3. Konflikty kolonialne	1. Przeciw kolonizatorom 2. Bunt sipajów 3. Powstania w Chinach 4. Powstanie Mahdiego 5. Konflikty w południowej Afryce	Uczeń: – zna daty: Wielkiego Buntu w Indiach (1857–1859 r.), powstania tajpingów (1851–1864 r.), powstania bokserów (1898–1901 r.) – wymienia przyczyny nasilania się konfliktów między ludnością podbitą a kolonizatorami – wyjaśnia, co zdecydowało o klęskach ponoszonych przez ludność tubylczą w zmaganiach z kolonizatorami.	Uczeń: – omawia rolę postaci Mahdiego – zna daty powstania Mahdiego (1881–1899 r.) – wyjaśnia, dlaczego Chińczycy nie byli zainteresowani obustronną wymianą handlową z Europejczykami – wymienia przykłady konfliktów kolonialnych w Azji i Afryce – przedstawia przyczyny, przebieg i skutki buntu sipajów w Indiach oraz wojen burskich w południowej Afryce.	Uczeń: – omawia rolę postaci Horatia Kitchenera – zna daty: bitwy nad Little Bighorn (1876 r.), bitwy pod Omdurmanem (1898 r.) – wyjaśnia, jak powstanie sipajów wpłynęło na zmianę sposobu organizacji imperium Brytyjczyków – opisuje przyczyny, przebieg i skutki powstania Mahdiego – przedstawia przyczyny, przebieg i skutki powstań: tajpingów oraz bokserów.	Uczeń: – omawia rolę postaci: Abd al-Kadira, Czaki – zna daty: bitwy nad Ilsy (1846 r.), proklamowania republiki w Chinach (1911 r.) – wyjaśnia wpływ nowoczesnej techniki na ekspansję Europejczyków w Afryce – przedstawia skutki konfliktów Amerykanów z Indianami – opisuje reakcję europejskiej opinii publicznej na powstanie	Uczeń: – ocenia skutki konfliktów kolonialnych dla mieszkańców kolonii mocarstw europejskich.

					„bokserów”.	
4. Gospodarka w okresie imperializmu	<p>1. Rola kolonii w epoce industrialnej</p> <p>2. Szlaki oceaniczne</p> <p>3. Kolej a kolonizacja</p> <p>4. Administrowanie koloniami</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu industrializacja – przedstawia skutki kolonizacji Afryki i wpływów państw europejskich na tym kontynencie – wymienia powody ekspansji kolonialnej w XIX w. – opisuje proces industrializacji w XIX w. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia rolę postaci Ferdinanda de Lessepsa – zna daty: otwarcia Kanału Sueskiego (1869 r.) i Kanału Panamskiego (1914 r.) – wskazuje na mapie Kanał Sueski i Kanał Panamski oraz wyjaśnia ich znaczenie dla rozwoju komunikacji i handlu – przedstawia wpływ rozbudowy sieci kolejowej na rozwój gospodarczy kolonii. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu imperializm – omawia rolę postaci Leopolda II – zna datę konferencji dyplomatycznej w Berlinie (1884 r.) – przedstawia rywalizację o kontrolę nad szlakami oceanicznych i portami w XIX w. – opisuje metody administrowania koloniami przez władze metropolitalne. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna datę ukończenia budowy Kolei Transsyberyjskiej (1916 r.) – wyjaśnia, na czym polegała odmienność statusu Konga na przełomie XIX i XX w. od pozycji innych kolonii europejskich. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia cele dokonanych w XIX w. inwestycji mocarstw światowych w koloniach.
5. Brzemie białego człowieka	<p>1. Stosunek Europejczyków do ludności skolonizowanej</p> <p>2. Ideologia imperialna</p> <p>3. Skutki</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia rolę postaci Cecila Rhodesa – wyjaśnia znaczenie wiersza Rudyarda Kiplinga <i>Brzemie białego człowieka</i> 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu orientalizm – omawia rolę postaci Rudyarda Kiplinga – wymienia czynniki, które wpłynęły na 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu transfer kulturowy – omawia rolę postaci Alberta Schweitzera – wymienia 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie imperializmu dla brytyjskiej polityki kolonialnej – wymienia przykłady postaw 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia stosunek Europejczyków do ludności skolonizowanej w XIX i XX w. – ocenia politykę imperialną

	<p>kolonializmu dla ludności pozaeuropejskiej</p> <p>4. Krytyka kolonializmu</p> <p>5. Wpływ kolonializmu na kulturę europejską</p>	<p>– wymienia podstawowe założenia ideologii imperialnej.</p>	<p>poczucie wyższości kolonizatorów nad ludnością kolonii</p> <p>– opisuje stosunek Europejczyków do kolonizowanych ludów</p> <p>– przedstawia skutki kolonializmu dla społeczeństw metropolii kolonialnych oraz ludności kolonii w XIX i XX w.</p>	<p>przyczyny nasilania się krytyki ideologii imperialnej</p> <p>– przedstawia argumenty przeciwników kolonializmu</p> <p>– prezentuje wpływ kolonializmu na kulturę Europejczyków w XIX w.</p> <p>– określa skutki wykorzystywania w posiadłościach zamorskich rozwiązań technologicznych z metropolii.</p>	<p>krytycznych wobec polityki kolonialnej</p> <p>– określa przyczynę protekcjonalnego stosunku kolonizatorów do społeczeństw pozaeuropejskich i ich kultury</p> <p>– podaje przykłady wymiany kulturowej pomiędzy Europą a resztą świata.</p>	<p>mocarstw światowych do czasu wybuchu I wojny światowej.</p>
<p>6. Świat wobec dominacji mocarstw kolonialnych</p>	<p>1. Japonia: od izolacji do otwarcia na świat</p> <p>2. Reformy w Japonii</p> <p>3. Podboje japońskie i wojna z Rosją</p> <p>4. Niepowodzeni</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– zna daty wojny rosyjsko-japońskiej (1904–1905 r.)</p> <p>– wymienia reformy mające doprowadzić do modernizacji Japonii w XIX w.</p> <p>– określa czynniki sprzyjające</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminu szogun</p> <p>– omawia rolę postaci Mutsuhito</p> <p>– zna daty: początku reform cesarza Mutsuhito (1867 r.), bitwy pod Cuszimą (1905 r.)</p> <p>– określa przyczyny</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– zna daty: wojny japońsko-chińskiej (1894–1895 r.), aneksji Korei przez Japonię (1910 r.)</p> <p>– przedstawia przyczyny i przejawy polityki izolacji Japonii od reszty świata</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– omawia rolę postaci: Menelika II, Mathew Perry’ego</p> <p>– zna datę przymusowego nawiązania przez Japończyków kontaktów z USA (1853 r.)</p> <p>– opisuje przebieg</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– ocenia skutki modernizacji Japonii w XIX i na początku XX w.</p> <p>– ocenia wpływ polityki mocarstw kolonialnych na radykalizację nastrojów społecznych na</p>

	e europejskich prób kolonizacji 5. Początki ruchów niepodległościowych w koloniach	zainicjowaniu ruchów niepodległościowych w koloniach.	reform wprowadzonych przez cesarza Mutsuhito – wskazuje na mapie kierunki ekspansji japońskiej z XIX w. – opisuje wczesny etap działalności Mahatmy Gandhiego w północnej Afryce i Indiach – wyjaśnia międzynarodowe znaczenie klęski Rosji w wojnie z Japonią.	– omawia przyczyny oraz skutki wojen Japonii z Chinami i Rosją – wymienia nazwy państw afrykańskich i azjatyckich, które w XIX w. były niepodległe.	rywalizacji o wpływy w Afganistanie i Etiopii – wyjaśnia, dlaczego Afganistan i Etiopia zachowały niepodległość w okresie kolonializmu.	świecie.
V. Na drodze do globalizacji						
1. Sojusznik zza Atlantyku	1. Stany Zjednoczone w XIX wieku 2. „Ziemia obiecana” 3. Polityka zagraniczna USA w drugiej połowie XIX wieku 4. I wojna	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: secesja, imigracja, ententa, państwa centralne, Liga Narodów – zna daty: uchwalenia konstytucji USA (1787 r.), wojny secesyjnej (1861–	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: konfederacji, unioniści, „zasada otwartych drzwi”, kinematografia, kultura masowa, interwencjonizm – omawia rolę postaci: Thomasa	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu nieograniczona wojna podwodna – zna daty: zakupu przez USA Alaski (1867 r.), rozpoczęcia przez Niemcy nieograniczonej	Uczeń: – zna datę wojny amerykańsko-hispańskiej (1898 r.) – omawia wpływ wynalazków na życie Amerykanów i gospodarkę USA – wymienia główne cele oraz kierunki	Uczeń: – ocenia wpływ USA na przebieg I wojny światowej – ocenia znaczenie programu pokojowego Wilsona dla zapewnienia bezpieczeństwa międzynarodowego

	<p>światowa 5. Wspaniałe lata 20. 5. Wielki kryzys i <i>New Deal</i> 6. Od izolacjonizmu do zaangażowania</p>	<p>1865 r.), I wojny światowej (1914–1918 r.), krachu na giełdzie nowojorskiej (1929 r.) – przedstawia przyczyny oraz skutki imigracji Europejczyków do USA w XIX i XX w. – wymienia przyczyny dynamicznego rozwoju gospodarczego USA pod koniec XIX i na początku XX w.</p>	<p>Woodrowa Wilsona, Franklina Delano Roosevelta – zna daty: przystąpienia USA do I wojny światowej (1917 r.), kapitulacji Niemiec (11 listopada 1918 r.), zawarcia traktatu wersalskiego (28 czerwca 1919 r.), ogłoszenia <i>New Deal</i> (1932 r.) – prezentuje rozwój gospodarczy Stanów Zjednoczonych w pierwszej połowie XIX w. – przedstawia strukturę społeczną imigrantów w USA w drugiej połowie XIX w. – wyjaśnia, na czym polegała i jakie miała skutki „zasada otwartych drzwi” stosowana wobec Chin</p>	<p>wojny podwodnej (1917 r.), ogłoszenia planu Wilsona (1918 r.), ogłoszenia programu <i>lend-lease</i> (1941 r.) – określa znaczenie wojny secesyjnej dla rozwoju USA – wymienia nabytki terytorialne USA z drugiej połowy XIX w. – przedstawia rolę USA podczas I wojny światowej – omawia amerykańską politykę zagraniczną po zakończeniu I wojny światowej – opisuje życie gospodarcze i społeczne w USA w latach 20. XX w. – wyjaśnia, jakie znaczenie miała I wojna światowa dla pozycji międzynarodowej</p>	<p>amerykańskiej polityki zagranicznej u progu II wojny światowej.</p>	<p>o.</p>
--	---	--	--	--	--	-----------

			<ul style="list-style-type: none"> – opisuje okoliczności zakończenia amerykańskiej polityki izolacjonizmu w okresie I wojny światowej – określa przyczyny, przejawy i skutki wielkiego kryzysu – wymienia założenia <i>New Deal</i> – opisuje konsekwencje ekonomiczne I wojny światowej dla USA. 	Stanów Zjednoczonych.		
2. Stany Zjednoczone demokracją supermocarstwem	<ol style="list-style-type: none"> 1. II wojna światowa 2. Plan Marshalla 3. Rywalizacja supermocarstw 4. Stany Zjednoczone wobec Ameryki Łacińskiej i Azji 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: zimna wojna, żelazna kurtyna, „bogata Północ”, „biedne Południe” – omawia rolę postaci Michaiła Gorbaczowa – zna daty: ataku na Pearl Harbor (1941 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: doktryna powstrzymywania, „gwiazdne wojny”, „praska wiosna”, Jesień Narodów – omawia rolę postaci Harry’ego Trumana – zna daty: realizacji planu Marshalla 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: odprężenie, system wielobiegunowy – omawia rolę postaci: George’a Marshalla, Fidela Castro, Ronalda Reagana – zna daty: wojny koreańskiej (1950– 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna daty: ogłoszenia Sojuszu dla Postępu (1961 r.), przejęcia władzy przez Michaiła Gorbaczowa (1985 r.) – wyjaśnia, dlaczego Amerykanie sprzeciwiali się rządowi Fidela 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia amerykańską politykę zwalczania wpływów komunistycznych na świecie – ocenia wpływ polityki Ronalda Reagana na rozpad ZSRR.

	<p>5. Od odprężenia do „gwiazdnych wojen”</p> <p>6. „Żandarm świata”</p> <p>7. Wyzwania geopolityczne w XXI wieku</p>	<p>r.), utworzenia NATO (1949 r.), załamania się rządów komunistycznych w państwach Europy Wschodniej (1989 r.)</p> <p>– prezentuje przebieg zimnej wojny</p> <p>– omawia okoliczności utworzenia i cele NATO</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego USA są nazywane „żandarmem świata”.</p>	<p>(1948–1951 r.), utworzenia RFN i NRD (1949 r.), „praskiej wiosny” (1968 r.), zjednoczenia Niemiec (1990 r.), rozpadu ZSRR (1991 r.)</p> <p>– prezentuje rolę USA podczas II wojny światowej</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegał i jakie miał skutki układ dwubiegunowy funkcjonujący w powojennym świecie</p> <p>– wymienia przyczyny wzrostu znaczenia USA na arenie międzynarodowej po 1945 r.</p> <p>– przedstawia przyczyny powstania i główne założenia doktryny powstrzymywania</p> <p>– określa założenia i</p>	<p>1953 r.), wojny wietnamskiej (1959–1975 r.), kryzysu kubańskiego (1962 r.), rozpoczęcia interwencji zbrojnej w Afganistanie (1979 r.)</p> <p>– podaje przykłady zastosowania doktryny powstrzymywania</p> <p>– opisuje rywalizację supermocarstw po II wojnie światowej</p> <p>– określa przyczyny, przebieg i skutki kryzysu kubańskiego oraz interwencji militarnej USA w Wietnamie</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegała polityka odprężenia</p> <p>– przedstawia cechy amerykańskiej polityki zagranicznej w latach 80. XX w.</p> <p>– wymienia wyzwania</p>	<p>Castro na Kubie</p> <p>– omawia metody stosowane przez Amerykanów w celu zwalczania wpływów komunistycznych w Azji i Ameryce Łacińskiej</p> <p>– przedstawia różnice w rozwoju gospodarczym supermocarstw</p> <p>– opisuje politykę ZSRR w okresach odprężenia międzynarodowego.</p>	
--	---	---	--	---	---	--

			<p>skutki planu Marshalla</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, na czym polegał program „gwiazdnych wojen” – określa skutki załamania się systemu komunistycznego. 	<p>geopolityczne w XXI w.</p>		
<p>3. Kres imperiów kolonialnych</p>	<p>1. Osłabienie pozycji Europy</p> <p>2. Indyjska droga do niepodległości</p> <p>3. Dekolonizacja Indochin</p> <p>4. Niepodległość Afryki</p> <p>5. Dziedzictwo kolonizacji europejskiej</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: obywatelskie nieposłuszeństwo, bierny opór, dekolonizacja – omawia rolę postaci Mahatmy Gandhiego – określa, jaką rolę w walce o niepodległość Indii odegrała metoda biernego oporu. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu rok Afryki – omawia rolę postaci Ho Chi Minha – zna daty: utworzenia Indyjskiego Kongresu Narodowego (1885 r.), bitwy pod Dien Bien Phu (1954 r.) – przedstawia wpływ I i II wojny światowej na pozycję mocarstw kolonialnych oraz na nasilenie się nastrojów niepodległościowych w koloniach 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: ruch państw niezaangażowanych, neokolonializm – omawia rolę postaci Haile Selassie I – zna daty: marszu solnego (1930 r.), ogłoszenia niepodległości Indii i Pakistanu (1947 r.), konferencji w Genewie (1954 r.), powstania ruchu państw niezaangażowanych (1955 r.) – określa wpływ 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia rolę postaci: Muhammada Alego Jinnaha, Mobutu Sese Seko – zna daty powstania Demokratycznej Republiki Wietnamu (1945 r.) i Socjalistycznej Republiki Wietnamu (1976 r.) – omawia skutki kompromisu wypracowanego podczas obrad tzw. indyjskiego Okrągłego Stołu – wyjaśnia problem 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia dziedzictwo kolonizacji europejskiej w Azji i Afryce – ocenia wpływ II wojny światowej na ukształtowanie się nowego podziału świata.

			<ul style="list-style-type: none"> – prezentuje indyjską drogę do niepodległości – omawia przebieg dekolonizacji w Azji – wymienia skutki wycofania się Europejczyków z kolonii azjatyckich – wyjaśnia, dlaczego rok 1960 nazwano rokiem Afryki. 	<ul style="list-style-type: none"> konfliktów światowych na przemiany społeczne i polityczne w posiadłościach kolonialnych – przedstawia brytyjską politykę wobec Indii po zakończeniu II wojny światowej – opisuje przyczyny i skutki sporu pomiędzy Indiami a Pakistanem – prezentuje proces dekolonizacji Indochin – wymienia skutki I i II wojny indochińskiej – omawia proces dekolonizacji Afryki. 	<ul style="list-style-type: none"> suwerenności postkolonialnych państw afrykańskich. 	
4. Między wolnym handlem a protekcjonizmem	<ul style="list-style-type: none"> 1. Znaczenie handlu zagranicznego 2. Modele polityki handlowej 3. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu protekcjonizm – zna daty: wielkiego kryzysu gospodarczego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: liberalizm gospodarczy, globalna gospodarka wolnorynkowa – omawia rolę 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna daty: konferencji w Bretton Woods (1944 r.), zawarcia Układu Ogólnego w sprawie Taryf 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia różnice między protekcjonizmem a liberalizmem gospodarczym – omawia czynniki, 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia, czy należy znieść wszystkie ograniczenia w wymianie handlowej na

	<p>Współczesny handel światowy i jego problemy 4. Porozumienia międzynarodowe dotyczące handlu</p>	<p>(1929–1933 r.), utworzenia Europejskiej Wspólnoty Węgla i Stali (1951 r.), powstania Unii Europejskiej (1993 r.) – wymienia czynniki sprzyjające rozwojowi handlu międzynarodowego.</p>	<p>postaci: Roberta Schumana, Jeana Monneta – zna daty: zawarcia traktatów rzymskich (1957 r.), utworzenia Europejskiego Stowarzyszenia Wolnego Handlu (1960 r.), powstania Światowej Organizacji Handlu (1994 r.) – przedstawia długofalowe skutki rozwoju handlu międzynarodowego – wymienia działania służące liberalizacji handlu między państwami członkowskimi EWG – podaje przyczyny liberalizacji handlu międzynarodowego po II wojnie światowej.</p>	<p>Celnych i Handlu (1947 r.), kryzysu paliwowego (1973 r.), utworzenia Północnoamerykańskiej Strefy Wolnego Handlu (1992 r.) – wyjaśnia, w jaki sposób II wojna światowa wpłynęła na zmiany w rozwoju handlu międzynarodowego – podaje skutki kryzysu paliwowego z 1973 r. – wymienia najważniejsze porozumienia międzynarodowe dotyczące handlu.</p>	<p>które umożliwiły ukształtowanie się układu sił gospodarczych zwanego triadą.</p>	<p>całym świecie.</p>
--	--	--	---	--	---	-----------------------

5. Globalizacja – szanse i zagrożenia	1. Czym jest globalizacja 2. Przejawy globalizacji 3. Skutki globalizacji 4. Krytycy globalizacji 5. Polska w zglobalizowanym świecie	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu globalizacja – wymienia czynniki sprzyjające globalizacji – określa społeczne, polityczne i kulturowe skutki globalizacji.	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: korporacja międzynarodowa, antyglobaliści – zna datę wybuchu światowego kryzysu gospodarczego (2008 r.) – rozpoznaje przejawy globalizacji – wyjaśnia, które ze skutków globalizacji budzą sprzeciw jej krytyków.	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: uniformizacja kultury, makdonaldyzacja – omawia rolę korporacji międzynarodowych w procesie globalizacji – podaje przykłady zagrożeń gospodarczych, społecznych, politycznych i ekologicznych, które wynikają z globalizacji.	Uczeń: – przedstawia różnice w rozwoju globalizacji w różnych regionach świata – omawia miejsce Polski w zglobalizowanym świecie.	Uczeń: – ocenia skutki globalizacji dla społeczeństw na całym świecie – ocenia pozytywne i negatywne aspekty globalizacji w perspektywie przyszłości państwa oraz społeczeństwa polskiego.
--	---	--	--	---	--	---

Wątek: rządzący i rządzeni

Temat lekcji	Zagadnienia	Wymagania na poszczególne oceny				
		dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
I. U źródeł demokracji i republiki						
1. Obywatel w polis ateńskiej	1. Kto był obywatelem Aten? 2. Reformy ustrojowe w Atenach	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>polis</i> , monarchia, oligarchia, demokracja, tyrania	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: zgromadzenie ludowe (eklezja), Rada Pięciuset, sąd	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: „strząśnięcie długów”, hoplici, falanga, agora,	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: dem, ostrakon – omawia rolę postaci Aspazji z	Uczeń: – ocenia wpływ reform: Solona, Klejstenesa i Peryklesa na sytuację

	<p>3. Demokratyczne Ateny</p> <p>4. Kto sprawował władzę w Atenach?</p> <p>5. „Jedność w różnorodności” – obywatel i obywatelstwo w ujęciu Arystotelesa</p>	<p>– omawia rolę postaci: Peryklesa, Arystotelesa</p> <p>– zna datę reform Peryklesa (451/450 r. p.n.e.)</p> <p>– prezentuje warunki uzyskania obywatelstwa w starożytnych Atenach</p> <p>– wymienia prawa i obowiązki obywateli <i>polis</i> ateńskiej.</p>	<p>ludowy (heliaja), kolegium dziesięciu strategów, ostracyzm</p> <p>– omawia rolę postaci: Solona, Klejstenesa</p> <p>– zna daty reform: Solona (594/593 r. p.n.e.) i Klejstenesa (508/507 r. p.n.e.)</p> <p>– wskazuje na mapie Attykę oraz inne obszary zamieszkane przez Greków</p> <p>– przedstawia wpływ warunków naturalnych Grecji na powstanie i funkcjonowanie greckich <i>poleis</i></p> <p>– omawia reformy: Solona, Klejstenesa i Peryklesa</p> <p>– prezentuje prawa poszczególnych grup społecznych w <i>polis</i> ateńskiej.</p>	<p>areopag, „zwierzę polityczne”</p> <p>– zna datę rozpoczęcia okresu tyranii Pizystratów (561 r. p.n.e.)</p> <p>– wymienia sposoby uzyskiwania obywatelstwa <i>polis</i> ateńskiej</p> <p>– omawia położenie obywateli ateńskich w VI w. p.n.e. i jego wpływ na reformy ustrojowe w Atenach</p> <p>– przedstawia funkcjonowanie i kompetencje instytucji demokratycznych w Atenach</p> <p>– prezentuje poglądy Arystotelesa na temat miejsca i roli obywateli w greckich <i>poleis</i></p> <p>– przedstawia udział obywateli Aten w sprawowaniu</p>	<p>Miletu</p> <p>– zna datę spisania prawa przez Drakona (621 r. p.n.e.)</p> <p>– tłumaczy, w jaki sposób zmiana taktyki wojennej wpłynęła na społeczność <i>polis</i></p> <p>– przedstawia znaczenie agory dla funkcjonowania demokracji w Atenach.</p>	<p>społeczno-polityczną obywateli ateńskich.</p>
--	---	--	--	--	--	--

				władzy.		
2. Republika rzymska i jej obywatele	<p>1. Władze republikańskie</p> <p>2. Walka o prawa polityczne plebejuszy</p> <p>3. Kim był obywatel Rzymu?</p> <p>4. Podboje rzymskie a upadek republiki</p> <p>5. Jak można uzyskać obywatelstwo ?</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: republika, cesarstwo – zna okres istnienia republiki (509–31 r. p.n.e.) – tłumaczy sposób nabywania obywatelstwa w starożytnym Rzymie – przedstawia prawa i obowiązki obywateli rzymskich. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: patrycjusze, plebejusze, zgromadzenia ludowe (komicja), senat, dyktator, konsul, pretor, cenzor, edyl, kwestor, trybun ludowy, <i>ius sanguinis</i> (prawo krwi), naturalizacja, <i>ius soli</i> (prawo ziemi) – omawia rolę postaci: Oktawiana Augusta, Karakalli – zna okresy istnienia: monarchii rzymskiej (753–509 r. p.n.e.) i cesarstwa (31 r. p.n.e. – 476 r. n.e.) oraz datę wydania przez Karakallę edyktu (212 r. n.e.) – wymienia nazwy urzędów 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>civitas</i>, pryncypat, dominat, bezpaństwowiec (apatryda) – omawia rolę postaci: Tarkwiniusza Pysznego, Dioklecjana, Cyncerona – zna datę utworzenia urzędu trybunów ludowych (V w. p.n.e.) – pokazuje na mapie rozwój terytorialny Rzymu do II w. n.e. – prezentuje wpływ konfliktu między patrycjuszami a plebejuszami na zmiany ustrojowe w Rzymie – przedstawia ustrój Rzymu republikańskiego – omawia sposoby 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia wpływ podbojów rzymskich na przemiany ustrojowe w państwie – wyjaśnia, na czym polega zjawisko bezpaństwowości i omawia jego konsekwencje. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – porównuje prawa obywateli starożytnych Aten i Rzymu z prawami obywateli współczesnych państw.

			funkcjonujących w republikańskim Rzymie i określa kompetencje urzędników.	uzyskiwania obywatelstwa w starożytności i obecnie.		
3. Tradycja antycznej demokracji i republiki w późniejszych epokach	1. Republiki w średniowieczu 2. Obywatele średniowiecznych miast 3. Republika Niderlandów 4. Demokratyczne i republikańskie tradycje polskiej szlachty	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: republika miejska, autonomia – wymienia warunki uzyskiwania obywatelstwa miejskiego w średniowieczu.	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: patrycjat, rada miejska, ława sądowa, demokracja szlachecka, sarmatyzm – wskazuje na mapie Republikę Zjednoczonych Prowincji i Rzeczpospolitą Obojga Narodów – omawia przyczyny i skutki odradzania się republik miejskich w Italii – przedstawia zakres autonomii średniowiecznych miast – prezentuje okoliczności powstania i funkcjonowanie	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: doża, Signoria, Wielka Rada, Stany Generalne – zna daty: odrodzenia się republik miejskich w Italii (VIII w.), proklamowania Republiki Niderlandów (1588 r.) – wskazuje na mapie republiki miejskie w Italii i Nowogród Wielki – omawia ustrój Republiki Weneckiej – tłumaczy wpływ tradycji antycznych na szlachecką ideologię sarmatyzmu	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: domicyl, wilkierz – porównuje zasady uzyskiwania obywatelstwa w starożytnych Atenach i Rzymie oraz w miastach średniowiecznych.	Uczeń: – ocenia wpływ tradycji demokratycznej Grecji i republikańskiego Rzymu na powstanie oraz funkcjonowanie średniowiecznych republik kupieckich, Republiki Niderlandów i Rzeczypospolitej.

			<p>Republiki Zjednoczonych Niderlandów</p> <p>– wymienia przyczyny ukształtowania się demokracji szlacheckiej w Polsce.</p>	<p>– opisuje wpływ tradycji antycznych na funkcjonowanie Rzeczypospolitej.</p>		
II. Królowie i poddani						
<p>1. Władcy średniowiecznej Europy</p>	<p>1. Królestwo Franków i jego relacje z Kościołem</p> <p>2. Cesarstwo uniwersalistyczne</p> <p>3. Cezaropapizm czy papocezaryzm?</p> <p>4. Wyprawy krzyżowe</p> <p>5. Jak przedstawiano pochodzenie władzy monarszej?</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– omawia rolę postaci: Karola Wielkiego, Ottona I, Ottona III</p> <p>– zna daty koronacji cesarskich: Karola Wielkiego (800 r.) i Ottona I (962 r.)</p> <p>– wymienia obowiązki przypisane w średniowieczu cesarzowi i papieżowi.</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– omawia rolę postaci: Chlodwiga, Pepina Krótkiego, Karola Łysego, Lotara, Ludwika Niemieckiego, Grzegorza VII, Henryka IV, Innocentego III</p> <p>– zna daty: chrztu Chlodwiga (496 r.), traktatu z Verdun (843 r.), ogłoszenia <i>Dictatus papae</i> (1075 r.), synodu w Clermont (1096 r.)</p> <p>– pokazuje na mapie podział państwa Franków na mocy</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– omawia rolę postaci: Urbana II, Kaliksta II, Henryka V</p> <p>– zna daty: powstania Państwa Kościelnego (756 r.), ukorzenia się Henryka IV w Canossie (1077 r.), zawarcia konkordatu wormackiego (1122 r.)</p> <p>– przedstawia historię Europy po upadku Imperium Rzymskiego</p> <p>– prezentuje relacje między państwem Franków a</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– omawia i ocenia koncepcje cesarstwa uniwersalistycznego : Karola Wielkiego, Ottona I i Ottona III.</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– ocenia średniowieczne teorie dotyczące pochodzenia władzy monarszej</p> <p>– ocenia realne możliwości stworzenia cesarstwa uniwersalistycznego w średniowieczu.</p>

			<p>traktatu z Verdun oraz Państwo Kościelne</p> <ul style="list-style-type: none"> – prezentuje założenia cesaropapizmu i papocezaryzmu – opisuje spór między cesarstwem a papieżem w średniowieczu – przedstawia poglądy Innocentego III. 	<p>Kościółem</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia postanowienia konkordatu wormackiego – omawia średniowieczne teorie dotyczące pochodzenia władzy monarchicznej – wyjaśnia, jakie konsekwencje dla rywalizacji cesarzy i papieży miały wyprawy krzyżowe. 		
<p>2. Feudalizm w średniowieczu</p>	<p>1. Czym był feudalizm? 2. Drabina feudalna 3. System lenny 4. Poddaństwo chłopów 5. Skutki feudalizmu</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: feudalizm, wasal, senior, lenno, pańszczyzna – omawia obowiązki wasala i seniora. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: hołd lenny, inwestytura, drabina feudalna, poddaństwo, renta feudalna, czynsz – opisuje funkcjonowanie systemu wasalno-lennego – tłumaczy, na czym polegało poddaństwo gruntowe, osobiste i 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: gospodarka naturalna, akt komendacji, akt prekaryjny – omawia zasady średniowiecznej gospodarki naturalnej – prezentuje wpływ feudalizmu na władzę królewską. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>homagium</i>, suzeren – przedstawia wpływ systemu wasalno-lennego na sposób życia przedstawicieli różnych warstw społecznych w średniowiecznej Europie. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia skutki feudalizmu dla społeczeństwa i gospodarki europejskiej.

			sądowe chłopów.			
3. Miasta średniowiecznej Europy	<p>1. Od upadku do rozkwitu miast</p> <p>2. Lokacje miejskie</p> <p>3. Prawo lokacyjne</p> <p>4. Samorząd miejski</p> <p>5. Średniowieczne miasto i jego cechy charakterystyczne</p> <p>6. Cechy i gildie</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: lokacja, cech, gildia, rada miejska</p> <p>– prezentuje przebieg procesu lokacji miasta i wymienia korzyści, które uzyskiwali jego mieszkańcy</p> <p>– przedstawia zadania oraz funkcje średniowiecznych cechów i gildii.</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: wójt, ława, burmistrz, rajca, ławnik, ratusz, patrycjat, pospólstwo, plebs</p> <p>– omawia organizację i kompetencje samorządu miejskiego</p> <p>– wymienia cechy charakterystyczne średniowiecznego miasta</p> <p>– opisuje strukturę średniowiecznego mieszczaństwa.</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: prawo lokacyjne, zasadźca, konsul, doża, „partacze”, hanza</p> <p>– zna daty ustanowienia praw: magdeburskiego (1037 r.) i lubeckiego (1225 r.)</p> <p>– przedstawia proces odradzania się miast w średniowiecznej Europie</p> <p>– wymienia korzyści, które przynosiła miastom przynależność do hanz.</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminu Związek Hanzeatycki (Hanza)</p> <p>– omawia przyczyny upadku miast na początku średniowiecza.</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– ocenia znaczenie urbanizacji dla rozwoju gospodarczego w średniowieczu i współcześnie.</p>
4. Kształtowanie się parlamentaryzmu europejskiego	<p>1. Początki parlamentaryzmu angielskiego</p> <p>2. Organizacja i działanie parlamentu angielskiego</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: stan, monarchia stanowa, parlament, Stany Generalne</p> <p>– zna daty powstania:</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Wielka karta swobód</i>, Izba Lordów, Izba Gmin</p> <p>– omawia rolę postaci: Jana bez Ziemi, Filipa IV</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: kortezy, landtagi, sobór ziemski</p> <p>– omawia rolę postaci Bonifacego VIII</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Althing, <i>Wielka karta Leónu</i>, Hoftag, Riksdag, <i>impeachment</i>, parowie, lordowie</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– ocenia wpływ przemian organizacji i funkcjonowania parlamentu angielskiego na współczesny</p>

	<p>3. Stany Generalne we Francji</p> <p>4. Kompetencje Stanów Generalnych</p> <p>5. Zgromadzenia stanowe w innych krajach europejskich</p>	<p>parlamentu angielskiego (1265 r.) i Stanów Generalnych we Francji (1302 r.)</p> <p>– wymienia cechy charakterystyczne monarchii stanowej.</p>	<p>Pięknego</p> <p>– zna datę wydania <i>Wielkiej karty swobód</i> (1215 r.)</p> <p>– wskazuje na mapie państwa, w których powstały reprezentacje stanowe</p> <p>– omawia organizację i działanie parlamentu angielskiego</p> <p>– przedstawia kompetencje parlamentu angielskiego</p> <p>– prezentuje organizację i działanie Stanów Generalnych we Francji</p> <p>– wymienia kompetencje Stanów Generalnych we Francji.</p>	<p>– zna datę powstania soboru ziemskiego w Rosji (1549 r.)</p> <p>– przedstawia przyczyny ukształtowania się reprezentacji stanowej w Anglii</p> <p>– opisuje pozycję poszczególnych stanów społecznych w monarchiach: angielskiej i francuskiej</p> <p>– wymienia przyczyny zwołania Stanów Generalnych we Francji</p> <p>– opisuje warunki, które musiały zaistnieć w państwach, aby powstały w nich reprezentacje stanowe.</p>	<p>– omawia rolę postaci: Henryka II, Tomasza Becketa, Szymona de Montfort</p> <p>– zna daty: powstania islandzkiego Althingu (ok. 930 r.), pierwszych obrad kortezów w Królestwie Leónu (ok. 1188 r.)</p> <p>– wymienia przyczyny i skutki konfliktu królów angielskich z duchowieństwem</p> <p>– prezentuje organizację i kompetencje zgromadzeń stanowych w innych krajach europejskich</p> <p>– porównuje okoliczności powstania zgromadzeń stanowych w Anglii i we Francji.</p>	<p>parlamentaryzm</p> <p>– ocenia skutki ukształtowania się reprezentacji stanowej dla państwa i władzy królewskiej.</p>
--	--	--	---	--	--	--

III. Absolutyzm czy republika?

<p>1. Obywatele czy poddani?</p>	<p>1. Prawa człowieka i prawa obywatela 2. Absolutyzm we Francji 3. Rewolucja angielska i jej skutki 4. Nowożytne teorie umowy społecznej</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: rewolucja, dyktatura, monarchia parlamentarna – omawia rolę postaci: Johna Locke’a, Charles’a de Montesquieu (Monteskusza), Jeana-Jacques’a Rousseau, Woltera – zna datę ogłoszenia republiki w Anglii (1649 r.) – wymienia cechy charakterystyczne angielskiej monarchii parlamentarnej.</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: poddaństwo państwowe, lord protektor, <i>Habeas Corpus Act</i>, „chwalebna rewolucja”, umowa społeczna – omawia rolę postaci: Niccola Machiavellego, Jeana Bodina, Olivera Cromwella, Thomasa Hobbesa – zna daty: wybuchu wojny domowej w Anglii (1642 r.), zatwierdzenia <i>Habeas Corpus Act</i> (1679 r.), „chwalebnej rewolucji” (1688 r.) – prezentuje okoliczności „chwalebnej rewolucji” – przedstawia</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: akty nawigacyjne, <i>Deklaracja praw</i> – omawia rolę postaci: Armanda Jeana Richelieu, Ludwika XIV, Karola I, Karola II, Jakuba II, Marii II Stuart, Wilhelma III Orańskiego – zna daty: bitwy pod Naseby (1645 r.), uchwalenia aktów nawigacyjnych (1651 r.) – tłumaczy, jak w XVI i XVII w. rozumiano prawa człowieka oraz prawa obywatela – opisuje cechy charakterystyczne monarchii absolutnej na przykładzie Francji</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: „spisek prochowy”, torysi, wigowie – omawia rolę postaci: Thomasa Smitha, Jakuba I, Guya Fawkesa, Ludwika III, Jules’a Mazarina – zna daty: „spisku prochowego” (1605 r.), wydania <i>Instrumentu rządzenia</i> (1653 r.), objęcia tronu angielskiego przez Karola II (1660 r.) – prezentuje poglądy filozofów na temat mającego u podstaw idee oświeceniowe funkcjonowania nowoczesnego państwa.</p>	<p>Uczeń: – ocenia wpływ poglądów oświeceniowych na temat umowy społecznej i funkcjonowania państwa na współczesne systemy demokratyczne oraz udział obywateli w rządzeniu państwem.</p>
---	---	--	--	---	--	--

			<p>poglądy filozofów dotyczące umowy społecznej i jej realizacji.</p>	<p>– wymienia przyczyny rewolucji angielskiej – przedstawia przebieg angielskiej wojny domowej i jej wpływ na przemiany ustrojowe w Anglii.</p>		
<p>2. Elementy feudalizmu w czasach nowożytnych</p>	<p>1. Dualizm gospodarczy w Europie 2. Szlachta a pozostałe grupy społeczne 3. Folwark szlachecki 4. Jak zanikło poddaństwo chłopów?</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: gospodarka folwarczno-pańszczyźniana, pańszczyzna – wymienia cechy charakterystyczne gospodarki europejskiej na zachód i wschód od Łaby.</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: dualizm gospodarczy, folwark pańszczyźniany, uwłaszczenie – zna daty: zniesienia poddaństwa osobistego w Księstwie Warszawskim (1807 r.), uwłaszczenia w Galicji (1848 r.), uwłaszczenia w Królestwie Polskim (1864 r.) – wskazuje na mapie umowną granicę podziału gospodarczego</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: pańszczyzna sprzężajna, komornicy – zna datę wydania <i>Statutu toruńskiego</i> (1520 r.) – przedstawia przyczyny przemian społeczno-ekonomicznych w XVI w. – prezentuje rolę gospodarczą i społeczną szlachty – wyjaśnia znaczenie <i>Statutu toruńskiego</i> dla rozwoju gospodarki folwarczno-</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: połowiczny system dzierżawy, gospodarka dzierżawna (czynszowa) – porównuje rozwój gospodarczy na zachodzie i wschodzie Europy w XVI–XVIII w. oraz ocenia następstwa dostrzeżonych różnic.</p>	<p>Uczeń: – ocenia wpływ systemu gospodarczego na życie ludności w czasach nowożytnych i obecnych.</p>

			<p>Europy</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia gospodarcze skutki wielkich odkryć geograficznych – opisuje funkcjonowanie folwarku szlacheckiego – wymienia powinności chłopów wobec panów feudalnych – przedstawia etapy procesu uwłaszczenia na ziemiach polskich pod trzema zaborami. 	<p>pańszczyźnianej w Polsce</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia przemiany społeczno-gospodarcze oraz polityczne, które doprowadziły do eliminacji elementów feudalizmu w Europie. 		
<p>3. Rzeczpospolita – królestwo czy republika?</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Początki polskiego parlamentaryzmu 2. Obrady sejmu walnego 3. Wolna elekcja 4. Sejmiki ziemskie 5. Sądy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: sejm walny, senat, izba poselska, <i>liberum veto</i>, <i>Nihil novi</i>, sejmik ziemski – zna daty: zwołania pierwszego dwuizbowego sejmu walnego (1493 r.), 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: sąd ziemski, <i>Artykuły henrykowskie</i>, sejm zwyczajny (ordynaryjny), sejm nadzwyczajny (ekstraordynaryjny), sejm konwokacyjny, sejm elekcyjny 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: konstytucja, rugi poselskie, Trybunał Koronny, Trybunał Litewski, interreks – prezentuje genezę polskiego parlamentaryzmu – tłumaczy wpływ 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – porównuje organizację parlamentu angielskiego i sejmu walnego w Rzeczypospolitej – ocenia skutki stosowania przez szlachtę <i>liberum veto</i>. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – porównuje oraz ocenia uprawnienia parlamentów: francuskiego, angielskiego i Rzeczypospolitej.

	ziemskie i trybunały szlacheckie	uchwalenia konstytucji <i>Nihil novi</i> (1505 r.), pierwszego zastosowania <i>liberum veto</i> (1652 r.) – omawia strukturę i zasady działania sejmu walnego.	– omawia rolę postaci: Jana Olbrachta, Władysława Sicińskiego, Stefana Batorego – zna datę uchwalenia <i>Artykułów henrykowskich</i> (1573 r.) – prezentuje okoliczności zwołania pierwszego sejmu – wymienia i opisuje poszczególne etapy prac sejmu walnego – wymienia rodzaje sejmów – tłumaczy, w jaki sposób przywileje wpłynęły na potęgę polityczną szlachty.	konstytucji <i>Nihil novi</i> na funkcjonowanie polskiego parlamentaryzmu – omawia kompetencje szlacheckich sądów ziemskich – przedstawia rolę, uprawnienia oraz zasady funkcjonowania sejmów konwokacyjnych i elekcyjnych – wymienia rodzaje szlacheckich sejmików ziemskich i prezentuje ich funkcje.		
4. Szlachta i magnateria	1. Jak powstał stan szlachecki? 2. Przywileje szlacheckie 3.	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: przywilej szlachecki, oligarchia magnacka – omawia rolę	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: magnaci, średnia szlachta, infamia, banicja, klientelizm,	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: nobilitacja, szlachta zagrodowa (zaściankowa),	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu nowa magnateria – omawia rolę postaci: Samuela	Uczeń: – ocenia wpływ wzrostu potęgi magnatów na sytuację społeczną, gospodarczą i

	<p>Rozwarstwienie stanu szlacheckiego</p> <p>4. Wzrost potęgi magnatów</p> <p>5. Oligarchia magnacka</p>	<p>postaci: Ludwika Węgierskiego, Władysława Jagiełły, Kazimierza Jagiellończyka</p> <p>– zna daty nadania przywilejów: koszyckiego (1374 r.), jedlnieńsko-krakowskiego (1430–1433 r.), cerekwicko-nieszawskiego (1454 r.), radomskiego (1505 r.)</p> <p>– wymienia cechy charakterystyczne szlachty jako stanu społecznego</p> <p>– wymienia cechy charakterystyczne oligarchii magnackiej.</p>	<p>latyfundium</p> <p>– omawia rolę postaci: Jana Olbrachta, Aleksandra Jagiellończyka, Jana Kazimierza</p> <p>– zna daty nadania przywilejów: czerwińskiego (1422 r.), warckiego (1423 r.), piotrkowskiego (1496 r.)</p> <p>– wymienia postanowienia przywilejów szlacheckich</p> <p>– przedstawia proces kształtowania się stanu szlacheckiego</p> <p>– wymienia i charakteryzuje warstwy stanu szlacheckiego</p> <p>– prezentuje przyczyny, przejawy i skutki wzrostu potęgi magnatów.</p>	<p>„gołota”, herb, zawołanie, ordynacja</p> <p>– omawia rolę postaci: Janusza Radziwiłła, Bogusława Radziwiłła</p> <p>– przedstawia przyczyny i skutki rozwarstwienia stanu szlacheckiego</p> <p>– tłumaczy, w jakich okolicznościach szlachcic mógł utracić prawa obywatelskie i jakie były tego skutki</p> <p>– prezentuje styl życia polskiej magnaterii.</p>	<p>Zborowskiego, Hieronima Radziejowskiego, Krzysztofa Opalińskiego, Andrzeja Karola Grudzińskiego</p> <p>– przedstawia wpływ kryzysu w XVII w. na przemiany społeczne i polityczne w Rzeczypospolitej</p> <p>– prezentuje wpływ przywilejów na rolę szlachty i króla w państwie.</p>	<p>polityczną Rzeczypospolitej</p> <p>– omawia i ocenia postawy magnaterii wobec zagrożenia państwowości polskiej</p> <p>– ocenia wpływ oligarchii magnackiej na funkcjonowanie państwa polskiego.</p>
5. Z królem	1.	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:

<p>lub przeciw niemu</p>	<p>Konfederacje i rokosze 2. Rokosz Zebrzydowski 3. Rokosz Lubomirskiego 4. W obronie kraju 5. Konfederacja targowicka</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: konfederacja, rokosz, elekcja <i>viritim</i>, konfederacja barska, konfederacja targowicka – omawia rolę postaci: Zygmunta I Starego, Zygmunta Augusta, Zygmunta III Wazy, Jana Kazimierza, Stanisława Augusta Poniatowskiego – zna daty konfederacji: barskiej (1768–1772 r.) i targowickiej (1792 r.) – tłumaczy, dlaczego targowica (konfederacja targowicka) stała się symbolem zdrady narodowej.</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: egzekucja praw i dóbr, rokosz Zebrzydowski, rokosz Lubomirskiego – omawia rolę postaci: Mikołaja Zebrzydowskiego, Jerzego Sebastiana Lubomirskiego, Stanisława Szczęsnego Potockiego, Franciszka Ksawerego Branickiego, Seweryna Rzewuskiego – zna daty rokoszy: Zebrzydowskiego (1606–1607 r.) i Lubomirskiego (1665–1666 r.) – wymienia cechy charakterystyczne konfederacji i rokoszy jako wyrazów szlacheckiego buntu – przedstawia</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: elekcja <i>vivente rege</i>, „wojna kokosza”, konfederacja tyszowiecka – omawia rolę postaci: Jana Zamojskiego, Stefana Czarnieckiego – zna daty: „wojny kokoszej” (1537 r.), bitwy pod Guzowem (1607 r.), konfederacji tyszowieckiej (1655 r.), bitwy pod Mątwami (1666 r.) – wymienia przyczyny, cele i skutki „wojny kokoszej” – przedstawia przyczyny, przebieg i skutki rokoszy: Zebrzydowskiego oraz Lubomirskiego – prezentuje przyczyny, cele i</p>	<p>– omawia rolę postaci: Stanisława Lanckorońskiego, Józefa Pułaskiego, Michała Krasińskiego – wyjaśnia, dlaczego rokosze i konfederacje miały destrukcyjny wpływ na życie polityczne w Rzeczypospolitej.</p>	<p>– ocenia postawy przywódców rokoszy – ocenia zjawisko oligarchizacji życia politycznego w Rzeczypospolitej – ocenia różne postawy polskiej szlachty wobec władzy królewskiej i racji stanu.</p>
---------------------------------	--	---	---	---	--	--

			przyczyny, cele i skutki konfederacji barskiej i targowickiej.	skutki konfederacji tyszowieckiej.		
6. Polskie wzorce obywatela	<p>1. Obywatel w Rzeczypospolitej Obojga Narodów</p> <p>2. Propozycje reform ustrojowych</p> <p>3. Nowa koncepcja narodu</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu sarmatyzm – omawia rolę postaci: Andrzeja Frycza Modrzewskiego, Piotra Skargi – zna datę wydania <i>Konstytucji 3 maja</i> (1791 r.) – przedstawia społeczne i obywatelskie idee A. Frycza Modrzewskiego – prezentuje założenia sarmatyzmu. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: „czarna procesja”, prawo o miastach – omawia rolę postaci: Stanisława Leszczyńskiego, Stanisława Konarskiego, Stanisława Staszica, Jana Dekerta – zna daty: „czarnej procesji” (1789 r.), uchwalenia prawa o miastach (1791 r.) – tłumaczy, dlaczego termin obywatele początkowo dotyczył jedynie przedstawicieli stanu szlacheckiego – prezentuje XVIII-wieczne propozycje reform ustrojowych – przedstawia 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – prezentuje wpływ reformacji na rozwój nowych idei społecznych na ziemiach polskich – omawia przyczyny krytyki szlacheckiej idei „złotej wolności” – wyjaśnia, na czym polegała nowa koncepcja narodu ukształtowana w XVIII w. – przedstawia ewolucję pojęcia obywatel na gruncie polskim. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia rolę postaci: Kallimacha, Biernata z Lublina, Jana Ostroroga – porównuje i ocenia postulaty reform: S. Leszczyńskiego, S. Konarskiego i S. Staszica – porównuje rozważania na temat pozycji obywatela w państwie w polskiej i zachodnioeuropejskiej publicystyce politycznej. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia XVIII-wieczne propozycje reform ustrojowych – omawia i ocenia wpływ wydarzeń z przełomu XVIII i XIX w. na przemiany społeczne na ziemiach polskich.

			proces nabywania praw przez mieszczan w XVIII w.			
IV. Wiek rewolucji						
1. Wielkie rewolucje	1. Dlaczego wybuchła rewolucja amerykańska? 2. Wojna o niepodległość 3. Wybuch rewolucji 4. Francja republika 5. Terror jakobinów i upadek rewolucji	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Deklaracja niepodległości Stanów Zjednoczonych, Deklaracja praw człowieka i obywatela</i> – omawia rolę postaci: Jerzego Waszyngtona, Benamina Franklina – zna daty: wybuchu wojny o niepodległość Stanów Zjednoczonych (1774 r.), ogłoszenia <i>Deklaracji niepodległości Stanów Zjednoczonych</i> (4 lipca 1776 r.), zburzenia Bastylia	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Konstytucja Stanów Zjednoczonych Ameryki</i> , jakobini, przewrót termidoriański – omawia rolę postaci: Tadeusza Kościuszki, Kazimierza Pułaskiego, Ludwika XVI, Maximiliena de Robespierre’a – zna daty: uchwalenia <i>Konstytucji Stanów Zjednoczonych Ameryki</i> (1787 r.), ogłoszenia Francji republika (wrzesień 1792 r.), dojścia do władzy jakobinów (1793 r.), przewrotu termidoriańskiego	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: „bostońskie picie herbaty”, Zgromadzenie Narodowe, Konstytuanta, Zgromadzenie Prawodawcze (Legislatywa), Konwent Narodowy – omawia rolę postaci: Thomasa Jeffersona, Johna Adamsa – zna daty: „bostońskiego picia herbaty” (1773 r.), bitwy pod Saratogą (1777 r.), bitwy pod Yorktown (1781 r.), zwołania Stanów Generalnych (1789 r.), uchwalenia pierwszej konstytucji	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: sankiuloci, I koalicja antyfrancuska, „konstytucja roku III” – omawia rolę postaci: Thomasa Paine’a, Marie Joseph de La Fayette’a, Wilhelma von Steubena – zna daty: bitwy pod Lexington (1775 r.), traktatu pokojowego, którego zawarcie zakończyło wojnę o niepodległość Stanów Zjednoczonych (1783 r.), wybuchu powstania w Wandei (1793 r.)	Uczeń: – ocenia wpływ <i>Deklaracji praw człowieka i obywatela</i> na współczesne prawa człowieka – ocenia wpływ rewolucji: amerykańskiej oraz francuskiej na konceptje państwa i prawa.

		(14 lipca 1789 r.), uchwalenia <i>Deklaracji praw człowieka i obywatela</i> (26 sierpnia 1789 r.) – przedstawia zasady spisane w <i>Deklaracji praw człowieka i obywatela</i> .	(lipiec 1794 r.) – wymienia bezpośrednie przyczyny wojny kolonii angielskich o niepodległość – prezentuje zasady ustrojowe Stanów Zjednoczonych Ameryki – omawia okoliczności wybuchu rewolucji francuskiej – przedstawia stosunek społeczeństwa do rewolucji – wymienia główne etapy rewolucji francuskiej.	francuskiej (wrzesień 1791 r.), egzekucji Ludwika XVI (styczeń 1793 r.), uchwalenia „konstytucji roku III” (1795 r.) – wskazuje na mapie obszary Francji, na których doszło do wystąpień kontrrewolucyjnych – opisuje przebieg wojny kolonii brytyjskich w Ameryce Północnej o niepodległość – prezentuje sytuację społeczno- ekonomiczną we Francji w XVIII w. – tłumaczy realne i symboliczne znaczenie zdobycia Bastylii.	– omawia relacje pomiędzy Wielką Brytanią a koloniami angielskimi w Ameryce Północnej – prezentuje losy Ludwika XVI w czasie rewolucji – przedstawia i ocenia dyktatorskie rządy jakobinów.	
2. Rewolucje społeczne	1. Wiosna Ludów 2. Sztuka w służbie rewolucji 3. Ideologia	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Wiosna Ludów, rewolucja lutowa, rewolucja październikowa	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: rewolucja przemysłowa, socjalizm, komunizm, socjalizm	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: socjalizm utopijny, <i>Manifest komunistyczny</i> , rewizjonizm,	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: mienszewicy, bolszewicy,	Uczeń: – ocenia wpływ rewolucji na sztukę – ocenia cele i skuteczność reformizmu

	<p>socjalistyczna</p> <p>4. Rewolucja w Rosji w latach 1905–1907</p> <p>5. Rok 1917 w Rosji</p>	<p>– omawia rolę postaci: Karola Marksa, Fryderyka Engelsa, Włodzimierza Lenina</p> <p>– zna daty: Wiosny Ludów (1848–1849 r.), rewolucji lutowej w Rosji (marzec 1917 r.), rewolucji październikowej (listopad 1917 r.)</p> <p>– wymienia przyczyny i skutki Wiosny Ludów</p> <p>– prezentuje przyczyny oraz skutki rewolucji: lutowej i październikowej w Rosji.</p>	<p>naukowy</p> <p>– omawia rolę postaci: Giuseppe Garibaldiego, Ludwika Napoleona Bonapartego, Franciszka Józefa I</p> <p>– zna daty rewolucji: we Francji i w Belgii (1830 r.), a także w Rosji (1905–1907 r.)</p> <p>– wskazuje na mapie kraje, w których doszło do rewolucji w 1830 r. i wystąpień Wiosny Ludów</p> <p>– omawia społeczne skutki rewolucji przemysłowej i ich wpływ na rozwój nowych ideologii</p> <p>– przedstawia założenia socjalizmu, socjalizmu utopijnego i komunizmu</p> <p>– wymienia przyczyny i skutki rewolucji w Rosji z</p>	<p>reformizm</p> <p>– omawia rolę postaci: Giuseppe Mazziniego, Mikołaja II, Piotra Stołypina</p> <p>– zna daty wybuchu Wiosny Ludów: w państwach włoskich (styczeń 1848 r.), we Francji (luty 1848 r.), w państwach niemieckich i Austrii (luty 1848 r.)</p> <p>– wymienia przyczyny oraz skutki rewolucji: we Francji i w Belgii w 1830 r.</p> <p>– prezentuje przebieg Wiosny Ludów: we Francji, w państwach włoskich, niemieckich i Austrii</p> <p>– przedstawia okoliczności, które wpłynęły na ukształtowanie się rewizjonizmu i reformizmu.</p>	<p><i>Manifest październikowy</i></p> <p>– omawia rolę postaci: Karola X, Ludwika Filipa, Klemensa von Metternicha, Ferdynanda I</p> <p>– zna daty: pokoju w Brześciu Litewskim (marzec 1918 r.), zamordowania cara Mikołaja II i jego rodziny (lipiec 1918 r.)</p> <p>– tłumaczy, jaką rolę odgrywała sztuka w czasach rewolucji</p> <p>– porównuje rewolucyjny terror jakobinów i bolszewików</p> <p>– przedstawia znaczenie XIX-wiecznych rewolucji dla demokratyzacji życia w Europie.</p>	<p>– ocenia wpływ ideologii demokratycznej i socjalistycznej na ruchy rewolucyjne</p> <p>– ocenia rządy bolszewików w Rosji.</p>
--	---	--	---	--	--	--

			lat 1905–1907 – prezentuje rządy bolszewików w Rosji.			
3. Społeczeństwo bez państwa	<p>1. Początki anarchizmu</p> <p>2. Anarchizm czy komunizm?</p> <p>3. Anarchizm w XX wieku</p> <p>4. Anarchiści na ziemiach polskich</p> <p>5. Anarchiści współcześnie</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu anarchizm – omawia rolę postaci: Michaiła Bakunina, Piotra Kropotkina – wymienia przyczyny ukształtowania się anarchizmu – przedstawia metody działania anarchistów. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu antyglobalizm – omawia rolę postaci: Pierre’a Proudhona, Edwarda Abramowskiego – przedstawia ideologiczne podstawy anarchizmu – omawia działalność anarchistów na ziemiach polskich – prezentuje przyczyny rozwinięcia się doktryny anarchistycznej w drugiej połowie XIX w. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: anarchokomunizm, anarchosyndykalizm, związki zawodowe – omawia rolę postaci Williama Godwina – wyjaśnia, za jakim modelem organizacji społeczeństwa opowiadał się Pierre Proudhon – wskazuje główną przyczynę sporu pomiędzy anarchistami a komunistami. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia rolę postaci: Luigiego Luchieniego, Leona Czolgosa, Jeana Jacques’a Élisée Reclusa – przedstawia wpływ anarchosyndykalizmu na działalność związków zawodowych w Hiszpanii i Stanach Zjednoczonych – prezentuje i ocenia wpływ anarchizmu na współczesne subkulturę młodzieżową oraz ruch antyglobalistyczny. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia stosunek anarchistów do państwa i władzy.

